

儿童经典诵读

中国文化经典

LǚN

Yǔ

【论语_上】

北京育灵童儿童教育研究中心
北京师范大学古代文学研究所
北京大学音像出版社

编订
出版

出版说明

2001年7月,台中师范大学王财贵教授应邀来北京师范大学进行儿童经典诵读的演讲,演讲结束后,我们古代文学研究所的老师们一直有一个心愿,配合这套理念,编纂一套真正适合于儿童的经典诵读教材,广大家长也一直苦于缺乏权威的儿童经典诵读读本。如今,随着《儿童经典诵读—中西文化经典套装》的推出,这个愿望终于得以付诸实现。

- 一、本套产品中文经典部分包括了经史子集四部精华,其中经部包括《大学》、《中庸》、《论语》、《孟子》、《诗经》、《左传》,史部包括《史记》,子部包括《老子》、《庄子》、《孙子兵法》,集部包括《唐诗选》、《宋词选》、《历代诗歌选》、《历代美文选》,另外还有《笠翁对韵》和《三字经》、《百家姓》、《千字文》等传统蒙学读物。英文部分收录了经典诗歌、经典散文、经典戏剧、著名演讲辞、儿童文学五个大类,全面涵括中西经典文化的精华。
- 二、本套产品中文部分的文字主要根据《十三经注疏》、《四部丛刊》、《全唐诗》、《全宋词》等权威版本精校而成,同时吸收了学术界已有定论的部分校勘成果。英文部分的文字也依据国外权威版本进行了精心校勘。
- 三、读本中的文字,除极少数采用古音标注之外,一律采用现行读音。采用古音标注的地方,多为古诗的韵脚,如“斜”字在诗句结尾处多读作 xiá,在其他地方则读作 xié。通假字在其旁用黑框附上本字,所注读音则为本字的读音,如“众星共^{gōng}**拱**之”,其中“共”为通假字,“拱”为本字。书中出现的人名、地名和朝代名,一律采用下划线标

出,以便阅读。为了方便读者在 CD 盘中检索文件,在每个 CD 音轨开始的地方,都用标号标出,如③-15 表示第 3 张盘的第 15 个音轨。

四、感谢那些为本产品朗诵录音的播音艺术家们,他们对艺术完美的追求,使产品成为字字珠玑的精品;感谢北京大学音像出版社对本套产品的大力支持,使之能够顺利出版;感谢中国唱片总公司在音乐方面提供的大力协助;感谢中央人民广播电台文艺录制部对产品录制工作的支持。

五、感谢参与这个项目的众多编委和老师,他们为了文字的正确和读音的准确,付出大量辛勤的劳动;还要感谢清华大学人文社会学院副院长罗钢教授,自始至终都对本产品给予了热情的关怀与支持。

《儿童经典诵读》编委会

目 录

论语	(1)
学而第一	(1)
为政第二	(7)
八佾第三	(14)
里仁第四	(22)
公冶长第五	(28)
雍也第六	(37)
述而第七	(46)
泰伯第八	(56)
子罕第九	(63)
乡党第十	(72)
先进第十一	(79)
颜渊第十二	(90)
子路第十三	(100)

宪问第十四	(111)
卫灵公第十五	(125)
季氏第十六	(135)
阳货第十七	(143)
微子第十八	(153)
子张第十九	(159)
尧曰第二十	(168)

lún yǔ
论 语

xué ér dì yī
学 而 第 一

zǐ yuē xué ér shí xí zhī bù yì yuè
①-1 子曰：“学而时习之，不亦说悦

hū yǒu péng zì yuǎn fāng lái bù yì lè hū
乎？有朋自远方来，不亦乐乎？

rén bù zhī ér bù yùn bù yì jūn zǐ hū
人不知而不愠，不亦君子乎？”

yǒu zǐ yuē qí wéi rén yě xiào tì ér hào fàn
○ 有子曰：“其为人也孝弟悌，而好犯

shàng zhě xiǎn yǐ bù hào fàn shàng ér hào zuò luàn
上者，鲜矣；不好犯上，而好作乱

zhě wèi zhī yǒu yě jūn zǐ wù běn běn lì ér
者，未之有也。君子务本，本立而

dào shēng xiào tì yě zhě qí wéi rén zhī běn
道 生。孝 弟 悌 也 者，其 为 仁 之 本
yú
与 欸 ！”

zǐ yuē qiǎo yán lìng sè xiǎn yǐ rén
○ 子 曰：“巧 言 令 色，鲜 矣 仁。”

zēng zǐ yuē wú rì sān xǐng wú shēn wèi rén móu
○ 曾 子 曰：“吾 日 三 省 吾 身：为 人 谋
ér bù zhōng hū yǔ péng yǒu jiāo ér bù xìn hū
而 不 忠 乎？与 朋 友 交 而 不 信 乎？
chuán bù xí hū
传 不 习 乎？”

zǐ yuē dǎo qiān shèng zhī guó jìng shì ér xìn
○ 子 曰：“道 千 乘 之 国，敬 事 而 信，
jié yòng ér ài rén shǐ mǐn yǐ shí
节 用 而 爱 人，使 民 以 时。”

zǐ yuē dì zǐ rù zé xiào chū zé tì jǐn
○ 子 曰：“弟 子 入 则 孝，出 则 弟 悌，谨
ér xìn fàn ài zhòng ér qīn rén xíng yǒu yú
而 信，汎 爱 众，而 亲 仁。行 有 余

lì zé yǐ xué wén
力，则以学文。”

○ zǐ xià yuē xián xián yì sè shì fù mǔ néng jié
子夏曰：“贤贤易色；事父母，能竭
qí lì shì jūn néng zhì qí shēn yǔ péng yǒu jiāo
其力；事君，能致其身；与朋友交，
yán ér yǒu xìn suī yuē wèi xué wú bì wèi zhī
言而有信。虽曰未学，吾必谓之
xué yǐ
学矣。”

○ zǐ yuē jūn zǐ bù zhòng zé bù wēi xué zé bù
子曰：“君子不重则不威，学则不
gù zhǔ zhōng xìn wú yǒu bù rú jǐ zhě
固。主忠信。无_毋友不如己者。
guò zé wù dàn gǎi
过则勿惮改。”

①-2 zēng zǐ yuē shèn zhōng zhuī yuǎn mín dé guī hòu
曾子曰：“慎终追远，民德归厚
yǐ
矣。”

zǐ qín wèn yú zǐ gòng yuē fū zǐ zhì yú shì bāng
○ 子禽问于子贡曰：“夫子至于是邦
yě bì wén qí zhèng qiú zhī yú yì yǔ zhī
也，必闻其政。求之与_欤，抑与之
yú zǐ gòng yuē fū zǐ wēn liáng gōng jiǎn
与_欤？”子贡曰：“夫子温、良、恭、俭、
ràng yǐ dé zhī fū zǐ zhī qiú zhī yě qí zhū yì
让以得之。夫子之求之也，其诸异
hū rén zhī qiú zhī yú
乎人之求之与_欤！”

zǐ yuē fù zài guān qí zhì fù mò guān qí xíng
○ 子曰：“父在观其志，父没观其行。
sān nián wú gǎi yú fù zhī dào kě wèi xiào yǐ
三年无改于父之道，可谓孝矣。”

yǒu zǐ yuē lǐ zhī yòng hé wéi guì xiān wáng zhī
○ 有子曰：“礼之用，和为贵。先王之
dào sī wéi měi xiǎo dà yóu zhī yǒu suǒ bù xíng zhī
道，斯为美，小大由之。有所不行，知
hé ér hé bù yǐ lǐ jié zhī yì bù kě xíng yě
和而和，不以礼节之，亦不可行也。”

○ 有子曰：“信近于义，言可复也。恭
近于礼，远耻辱也。因不失其亲，
亦可宗也。”

○ 子曰：“君子食无求饱，居无求安，
敏于事而慎于言，就有道而正焉，
可谓好学也已。”

○ 子贡曰：“贫而无谄，富而无骄，何
如？”子曰：“可也。未若贫而乐，富
而好礼者也。”子贡曰：“《诗》云：
‘如切如磋，如琢如磨。’其斯之谓

yú zǐ yuē cì yě shǐ kě yǔ yán shī
与■？”子曰：“赐也，始可与言《诗》

yǐ yǐ gào zhū wǎng ér zhī lái zhě
已矣！告诸往而知来者。”

zǐ yuē bù huàn rén zhī bù jǐ zhī huàn bù zhī rén
○子曰：“不患人之不己知，患不知人
yě
也。”

wéi zhèng dì èr
为政第二

zǐ yuē wéi zhèng yǐ dé pì rú běi chén jū
①-3 子曰：“为政以德，譬如北辰，居
qí suǒ ér zhòng xīng gòng zhī
其所而众星共_拱之。”

zǐ yuē shī sān bǎi yī yán yǐ bì zhī
○ 子曰：“《诗》三百，一言以蔽之，
yuē sī wú xié
曰：思无邪。”

zǐ yuē dào zhī yǐ zhèng qí zhī yǐ xíng mín
○ 子曰：“道_导之以政，齐之以刑，民
miǎn ér wú chǐ dào zhī yǐ dé qí zhī yǐ lǐ
免而无耻；道_导之以德，齐之以礼，
yǒu chǐ qiě gé
有耻且格。”

zǐ yuē wú shí yòu wǔ ér zhì yú xué sān shí
○ 子曰：“吾十有_又五而志于学，三十

ér lì sì shí ér bù huò wǔ shí ér zhī tiān
而立，四十而不惑，五十而知天
mìng liù shí ér ěr shùn qī shí ér cóng xīn suǒ
命，六十而耳顺，七十而从心所
yù bù yú jǔ
欲，不逾矩。”

mèng yì zǐ wèn xiào zǐ yuē wú wéi fán chí
○ 孟懿子问孝。子曰：“无违。”樊迟

yù zǐ gào zhī yuē mèng sūn wèn xiào yú wǒ wǒ
御，子告之曰：“孟孙问孝于我，我
duì yuē wú wéi fán chí yuē hé wèi
对曰：“无违。”樊迟曰：“何谓
yě zǐ yuē shēng shì zhī yǐ lǐ sǐ zàng
也？”子曰：“生，事之以礼；死，葬
zhī yǐ lǐ jì zhī yǐ lǐ
之以礼，祭之以礼。”

mèng wǔ bó wèn xiào zǐ yuē fù mǔ wéi qí jí
○ 孟武伯问孝。子曰：“父母唯其疾
zhī yōu
之忧。”

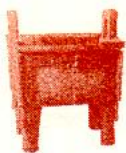
zǐ yóu wèn xiào zǐ yuē jīn zhī xiào zhě shì
○ 子游问孝。子曰：“今之孝者，是
wèi, néng yǎng zhì yú quǎn mǎ jiē néng yǒu yǎng
谓能养。至于犬马，皆能有养。
bù jìng hé yǐ bié hū
不敬，何以别乎？”

zǐ xià wèn xiào zǐ yuē sè nán yǒu shì
○ 子夏问孝。子曰：“色难。有事，
dì zǐ fú qí láo yǒu jiǔ shí xiān shēng zhuàn céng
弟子服其劳；有酒食，先生馔，曾
shì yǐ wéi xiào hū
是以为孝乎？”

zǐ yuē wú yǔ huí yán zhōng rì bù wéi rú
○ 子曰：“吾与回言终日，不违，如
yú tuì ér xǐng qí sī yì zú yǐ fā huí
愚。退而省其私，亦足以发。回
yě bù yú
也不愚！”

zǐ yuē shì qí suǒ yǐ guān qí suǒ yóu chá qí
○ 子曰：“视其所以，观其所由，察其

suǒ ān rén yān sōu zāi rén yān sōu zāi

所安，人焉廋哉！人焉廋哉！”

zǐ yuē wēn gù ér zhī xīn kě yǐ wéi shī

○ 子曰：“温故而知新，可以为师
矣。”

zǐ yuē jūn zǐ bù qì

○ 子曰：“君子不器。”

zǐ gòng wèn jūn zǐ zǐ yuē xiān xíng qí yán

①-4 子贡问君子。子曰：“先行其言，
而后从之。”

zǐ yuē jūn zǐ zhōu ér bù bǐ xiǎo rén bǐ ér

○ 子曰：“君子周而不比，小人比而
不周。”

zǐ yuē xué ér bù sī zé wǎng sī ér bù xué

○ 子曰：“学而不思则罔，思而不学
则殆。”

zǐ yuē gōng hū yì duān sī hài yě yǐ
○ 子曰：“攻乎异端，斯害也已。”

zǐ yuē yóu huì rǔ zhī zhī hū zhī zhī wéi
○ 子曰：“由，诲女汝知之乎？知之为
zhī zhī bù zhī wéi bù zhī shì zhī yě
知之，不知为不知，是知也。”

zǐ zhāng xué gān lù zǐ yuē duō wén quē yí
○ 子张学干禄。子曰：“多闻阙疑，
shèn yán qí yú zé guǎ yóu duō jiàn quē dài shèn
慎言其余，则寡尤；多见阙殆，慎
xíng qí yú zé guǎ huǐ yán guǎ yóu xíng guǎ
行其余，则寡悔。言寡尤，行寡
huǐ lù zài qí zhōng yǐ
悔，禄在其中矣！”

āi gōng wèn yuē hé wéi zé mín fú kǒng zǐ duì
○ 哀公问曰：“何为则民服？”孔子对
yuē jǔ zhí cuò zhū wǎng zé mín fú jǔ wǎng cuò
曰：“举直错诸枉，则民服；举枉错
zhū zhí zé mín bù fú
诸直，则民不服。”

jì kāng zǐ wèn shǐ mín jìng zhōng yǐ quàn rú zhī
○ 季康子问：“使民敬、忠以劝，如之
hé zǐ yuē lín zhī yǐ zhuāng zé jìng xiào
何？”子曰：“临之以庄，则敬；孝
cí zé zhōng jǔ shàn ér jiāo bù néng zé quàn
慈，则忠；举善而教不能，则劝。”

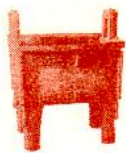
huò wèi kǒng zǐ yuē zǐ xī bù wéi zhèng zǐ
○ 或谓孔子曰：“子奚不为政？”子
yuē shū yún xiào hū wéi xiào yǒu yú xiōng
曰：“《书》云：‘孝乎惟孝，友于兄
dì shī yú yǒu zhèng shì yì wéi zhèng xī qí
弟。施于有政。’是亦为政，奚其
wéi wéi zhèng
为为政？”

zǐ yuē rén ér wú xìn bù zhī qí kě yě
○ 子曰：“人而无信，不知其可也。
dà chē wú ní xiǎo chē wú yuè qí hé yǐ xíng zhī
大车无輗，小车无轨，其何以行之
zāi
哉？”

zǐ zhāng wèn shí shì kě zhī yě zǐ yuē yīn
○ 子张问：“十世可知也？”子曰：“殷
yīn yú xià lǐ suǒ sǔn yì kě zhī yě zhōu yīn
因于夏礼，所损益可知也。周因
yú yīn lǐ suǒ sǔn yì kě zhī yě qí huò jì
于殷礼，所损益可知也。其或继
zhōu zhě suī bǎi shì kě zhī yě
周者，虽百世可知也。”

zǐ yuē fēi qí guǐ ér jì zhī chǎn yě jiàn
○ 子曰：“非其鬼而祭之，谄也。见
yì bù wéi wú yǒng yě
义不为，无勇也。”

bā yì dì sān
八佾第三

kǒng zǐ wèi jì shì bā yì wǔ yú tíng shì kě
①-5 孔子谓季氏，“八佾舞于庭，是可
rěn yě shú bù kě rěn yě
忍也，孰不可忍也？”

sān jiā zhě yǐ yōng chè zǐ yuē xiāng wéi
○ 三家者以《雍》彻_撤。子曰：“‘相维
bì gōng tiān zǐ mù mù xī qǔ yú sān jiā zhī
辟公，天子穆穆。’奚取于三家之
táng
堂？”

zǐ yuē rén ér bù rén rú lǐ hé rén ér
○ 子曰：“人而不仁，如礼何？人而
bù rén rú yuè hé
不仁，如乐何？”

lín fàng wèn lǐ zhī běn zǐ yuē dà zāi wèn
○ 林放问礼之本。子曰：“大哉问！”

lǐ yǔ qí shē yě nìng jiǎn sāng yǔ qí yì
礼，与其奢也，宁俭；丧，与其易
yě nìng qī
也，宁戚。”

zǐ yuē yí dí zhī yǒu jūn bù rú zhū xià zhī
○ 子曰：“夷狄之有君，不如诸夏之
wú yě
亡_无也。”

jì shì lǚ yú tài shān zǐ wèi rǎn yǒu yuē rǔ
○ 季氏旅于泰山。子谓冉有曰：“汝
fú néng jiù yú duì yuē bù néng zǐ yuē
弗能救与_欤？”对曰：“不能。”子曰：
wū hū céng wèi tài shān bù rú lín fàng hū
“呜呼！曾谓泰山不如林放乎？”

zǐ yuē jūn zǐ wú suǒ zhēng bì yě shè hū
○ 子曰：“君子无所争，必也射乎！
yī ràng ér shēng xià ér yǐn qí zhēng yě jūn
揖让而升，下而饮。其争也君
zǐ
子。”

zǐ xià wèn yuē qiǎo xiào qiàn xī měi mù pàn
○ 子夏问曰：“‘巧笑倩兮，美目盼
xī sù yǐ wéi xuàn xī hé wèi yě zǐ yuē
兮，素以为绚兮。’何谓也？”子曰：
huì shì hòu sù yuē lǐ hòu hū zǐ yuē
“绘事后素。”曰：“礼后乎？”子曰：
qǐ yú zhě shāng yě shǐ kě yǔ yán shī yǐ
“起予者商也，始可与言《诗》已
yǐ
矣。”

zǐ yuē xià lǐ wú néng yán zhī qǐ bù zú zhēng
○ 子曰：“夏礼，吾能言之，杞不足征
yě yīn lǐ wú néng yán zhī sòng bù zú zhēng yě
也；殷礼，吾能言之，宋不足征也；
wén xiàn bù zú gù yě zú zé wú néng zhēng zhī
文献不足故也。足，则吾能征之
yǐ
矣。”

zǐ yuē dì zì jì guàn ér wǎng zhě wú bù yù
○ 子曰：“禘自既灌而往者，吾不欲

guān zhī yǐ

观之矣。”

○ huò wèn dì zhī shuō zǐ yuē bù zhī yě zhī
或问禘之说。子曰：“不知也。知

qí shuō zhě zhī yú tiān xià yě qí rú zhì zhū sī
其说者之于天下也，其如示置诸斯

hū zhǐ qí zhǎng
乎？”指其掌。

○ jì rú zài jì shén rú shén zài zǐ yuē wú
祭如在，祭神如神在。子曰：“吾

bù yù jì rú bù jì
不与祭，如不祭。”

①-6 wáng sūn gǔ wèn yuē yǔ qí mèi yú ào nìng
王孙贾问曰：“与其媚于奥，宁

mèi yú zào hé wèi yě zǐ yuē bù rán
媚于灶。’何谓也？”子曰：“不然，

huò zuì yú tiān wú suǒ dǎo yě
获罪于天，无所祷也。”

○ zǐ yuē zhōu jiàn yú èr dài yù yù hū wén
子曰：“周监于二代，郁郁乎文

zāi wú cóng zhōu

哉！吾从周。”

zǐ rù tài miào měi shì wèn huò yuē shú wèi

○ 子入太庙，每事问。或曰：“孰谓

zōu rén zhī zǐ zhī lǐ hū rù tài miào měi shì

鄒人之子知礼乎？入太庙，每事

wèn zǐ wén zhī yuē shì lǐ yě

问。”子闻之，曰：“是礼也。”

zǐ yuē shè bù zhǔ pí wèi lì bù tóng kē gǔ

○ 子曰：“射不主皮，为力不同科，古

zhī dào yě

之道也。”

zǐ gòng yù qù gào shuò zhī xì yáng zǐ yuē cì

○ 子贡欲去告朔之饩羊。子曰：“赐

yě ěr ài qí yáng wǒ ài qí lǐ

也！尔爱其羊，我爱其礼。”

zǐ yuē shì jūn jìn lǐ rén yǐ wéi chǎn yě

○ 子曰：“事君尽礼，人以为谄也。”

dìng gōng wèn jūn shǐ chén chén shì jūn rú zhī

○ 定公问：“君使臣，臣事君，如之

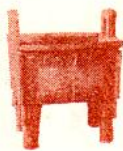
hé kǒng zǐ duì yuē jūn shǐ chén yǐ lǐ chén
何？”孔子对曰：“君使臣以礼，臣
shì jūn yǐ zhōng
事君以忠。”

zǐ yuē guān jū lè ér bù yín āi ér bù
○ 子曰：“《关雎》，乐而不淫，哀而不
shāng
伤。”

āi gōng wèn shè yú zǎi wǒ zǎi wǒ duì yuē xià
○ 哀公问社于宰我。宰我对曰：“夏
hòu shì yǐ sōng yīn rén yǐ bǎi zhōu rén yǐ lì
后氏以松，殷人以柏，周人以栗，
yuē shǐ mín zhàn lì zǐ wén zhī yuē chéng shì
曰使民战栗。”子闻之，曰：“成事
bù shuō suì shì bù jiàn jì wǎng bù jiù
不说，遂事不谏，既往不咎。”

zǐ yuē guǎn zhòng zhī qì xiǎo zāi huò yuē guǎn
○ 子曰：“管仲之器小哉！”或曰：“管
zhòng jiǎn hū yuē guǎn shì yǒu sān guī guān shì
仲俭乎？”曰：“管氏有三归，官事

bù shè yān dé jiǎn rán zé guǎn zhòng zhī lǐ
不摄，焉得俭？”“然则管仲知礼
hū yuē bāng jūn shù sè mén guǎn shì yì shù
乎？”曰：“邦君树塞门，管氏亦树
sè mén bāng jūn wéi liǎng jūn zhī hǎo yǒu fǎn diàn
塞门。邦君为两君之好，有反坫，
guǎn shì yì yǒu fǎn diàn guǎn shì ér zhī lǐ shú
管氏亦有反坫。管氏而知礼，孰
bù zhī lǐ
不知礼？”

zǐ yù lǔ tài shī yuè yuē yuè qí kě zhī
○ 子语鲁大太师乐，曰：“乐，其可知
yě shǐ zuò xī rú yě zòng zhī chún rú
也。始作，翕如也；从纵之，纯如
yě jiǎo rú yě yì rú yě yǐ chéng
也，皦如也，绎如也，以成。”

yí fēng rén qǐng xiàn yuē jūn zǐ zhī zhì yú sī
○ 仪封人请见现，曰：“君子之至于斯
yě wú wèi cháng bù dé jiàn yě cóng zhě xiàn
也，吾未尝不得见也。”从者见现

zhī chū yuē èr sān zǐ hé huàn yú sàng hū
之。出曰：“二三子何患于丧乎？”

tiān xià zhī wú dào yě jiǔ yī tiān jiāng yǐ fū zī
天下之无道也久矣，天将以夫子

wéi mù duó
为木铎。”

zǐ wèi sháo jìn měi yǐ yòu jìn shàn yě
○ 子谓《韶》：“尽美矣，又尽善也。”

wèi wǔ jìn měi yǐ wèi jìn shàn yě
谓《武》：“尽美矣，未尽善也。”

zǐ yuē jū shàng bù kuān wéi lǐ bù jìng lín sāng
○ 子曰：“居上不宽，为礼不敬，临丧

bù āi wú hé yǐ guān zhī zāi
不哀，吾何以观之哉？”

lǐ rén dì sì
里 仁 第 四

zǐ yuē lǐ rén wéi měi zé bù chǔ rén yān
①-7 子曰：“里仁为美。择不处仁，焉
dé zhì
得知_智？”

zǐ yuē bù rén zhě bù kě yǐ jiǔ chǔ yuē bù
○ 子曰：“不仁者，不可以久处约，不
kě yǐ cháng chǔ lè rén zhě ān rén zhì zhě lì
可以长处乐。仁者安仁，知_智者利
rén
仁。”

zǐ yuē wéi rén zhě néng hào rén néng wù rén
○ 子曰：“唯仁者能好人，能恶人。”

zǐ yuē gǒu zhì yú rén yǐ wú è yě
○ 子曰：“苟志于仁矣，无恶也。”

zǐ yuē fù yǔ guì shì rén zhī suǒ yù yě bù
○ 子曰：“富与贵，是人之所欲也，不

yǐ qí dào dé zhī bù chǔ yě pín yǔ jiàn shì
以其道得之，不处也。贫与贱，是
rén zhī suǒ wù yě bù yǐ qí dào dé zhī bù qù
人之所恶也，不以其道得之，不去
yě jūn zǐ qù rén wū hū chéng míng jūn zǐ
也。君子去仁，恶乎成名？君子
wú zhōng shí zhī jiān wéi rén zào cì bì yú shì diān
无终食之间违仁，造次必于是，颠
pèi bì yú shì
沛必于是。”

zǐ yuē wǒ wèi jiàn hào rén zhě wù bù rén zhě
○子曰：“我未见好仁者，恶不仁者。
hào rén zhě wú yǐ shàng zhī wù bù rén zhě qí
好仁者，无以尚之；恶不仁者，其
wéi rén yǐ bù shǐ bù rén zhě jiā hū qí shēn
为仁矣，不使不仁者加乎其身。
yǒu néng yī rì yòng qí lì yú rén yǐ hū wǒ wèi
有能一日用其力于仁矣乎？我未
jiàn lì bù zú zhě gài yǒu zhī yǐ wǒ wèi zhī
见力不足者。盖有之矣，我未之
jiàn yě
见也。”

zǐ yuē rén zhī guò yě gè yú qí dǎng guān
○ 子曰：“人之过也，各于其党。观
guò sì zhī rén yǐ
过，斯知仁人矣。”

zǐ yuē zhāo wén dào xī sǐ kě yǐ
○ 子曰：“朝闻道，夕死可矣！”

zǐ yuē shì zhì yú dào ér chǐ è yī è shí
○ 子曰：“士志于道，而耻恶衣恶食
zhě wèi zú yǔ yì yě
者，未足与议也！”

zǐ yuē jūn zǐ zhī yú tiān xià yě wú shì yě
○ 子曰：“君子之于天下也，无适也，
wú mò yě yì zhī yǔ bǐ
无莫也，义之与比。”

zǐ yuē jūn zǐ huái dé xiǎo rén huái tǔ jūn
○ 子曰：“君子怀德，小人怀土。君
zǐ huái xíng xiǎo rén huái huì
子怀刑，小人怀惠。”

zǐ yuē fǎng yú lì ér xíng duō yuàn
○ 子曰：“放_仿于利而行，多怨。”

zǐ yuē néng yǐ lǐ ràng wéi guó hū hé yǒu
○ 子曰：“能以礼让为国乎？何有？”

bù néng yǐ lǐ ràng wéi guó rú lǐ hé
不能以礼让为国，如礼何？”

zǐ yuē bù huàn wú wèi huàn suǒ yǐ lì bù
○ 子曰：“不患无位，患所以立。不

huàn mò jǐ zhī qiú wéi kě zhī yě
患莫己知，求为可知也。”

zǐ yuē shēn hū wú dào yī yǐ guàn zhī
①-8 子曰：“参乎！吾道一以贯之。”

zēng zǐ yuē wéi zǐ chū mén rén wèn yuē
曾子曰：“唯。”子出，门人问曰：

hé wèi yě zēng zǐ yuē fū zǐ zhī dào zhōng
“何谓也？”曾子曰：“夫子之道，忠

shù ér yǐ yǐ
恕而已矣！”

zǐ yuē jūn zǐ yù yú yì xiǎo rén yù yú
○ 子曰：“君子喻于义，小人喻于

lì
利。”

zǐ yuē jiàn xián sī qí yān jiàn bù xián ér nèi
○ 子曰：“见贤思齐焉，见不贤而内
zì xǐng yě
自省也。”

zǐ yuē shì fù mǔ jī jiàn jiàn zhì bù cóng yòu
○ 子曰：“事父母几谏，见志不从，又
jìng bù wéi láo ér bù yuàn
敬不违，劳而不怨。”

zǐ yuē fù mǔ zài bù yuǎn yóu yóu bì yǒu
○ 子曰：“父母在，不远游。游必有
fāng
方。”

zǐ yuē sān nián wú gǎi yú fù zhī dào kě wèi
○ 子曰：“三年无改于父之道，可谓
xiào yǐ
孝矣。”

zǐ yuē fù mǔ zhī nián bù kě bù zhī yě
○ 子曰：“父母之年，不可不知也。
yī zé yǐ xǐ yī zé yǐ jù
一则以喜，一则以惧。”

zǐ yuē gǔ zhě yán zhī bù chū chǐ gōng zhī bù
○ 子曰：“古者言之不出，耻躬之不
dài yě
逮也。”

zǐ yuē yǐ yuē shī zhī zhě xiǎn yǐ
○ 子曰：“以约失之者鲜矣！”

zǐ yuē jūn zǐ yù nè yú yán ér mǐn yú xíng
○ 子曰：“君子欲讷于言而敏于行。”

zǐ yuē dé bù gū bì yǒu lín
○ 子曰：“德不孤，必有邻。”

zǐ yóu yuē shì jūn shuò sī rǔ yǐ péng yǒu
○ 子游曰：“事君数，斯辱矣；朋友
shuò sī shū yǐ
数，斯疏矣。”

gōng yě cháng dì wǔ
公冶长第五

zǐ wèi gōng yě cháng kě qī yě suī zài léi
①-9 子谓公冶长，“可妻也，虽在缙
xiè zhī zhōng fēi qí zuì yě yǐ qí zǐ qī zhī
绁之中，非其罪也。”以其子妻之。

zǐ wèi nán róng bāng yǒu dào bù fèi bāng wú
○ 子谓南容，“邦有道，不废；邦无
dào miǎn yú xíng lù yǐ qí xiōng zhī zǐ qī zhī
道，免于刑戮。”以其兄之子妻之。

zǐ wèi zǐ jiàn jūn zǐ zāi ruò rén lǔ wú jūn
○ 子谓子贱，“君子哉若人！鲁无君
zǐ zhě sī yān qǔ sī
子者，斯焉取斯？”

zǐ gòng wèn yuē cì yě hé rú zǐ yuē
○ 子贡问曰：“赐也何如？”子曰：
rǔ qì yě yuē hé qì yě yuē hú
“女_汝器也。”曰：“何器也？”曰：“瑚

liǎn yě

琏也。”

huò yuē

yōng yě rén ér bù nìng

zǐ yuē

yān

○ 或曰：“雍也仁而不佞。”子曰：“焉

yòng nìng

yù rén yǐ kǒu jǐ

lǚ zēng yú rén

用佞？御人以口给，屡憎于人。

bù zhī qí rén

yān yòng nìng

不知其仁，焉用佞？”

zǐ shǐ qī diào kāi shì

duì yuē

wú sī zhī wèi

○ 子使漆雕开仕。对曰：“吾斯之未

néng xìn

zǐ yuē

能信。”子说悦。

zǐ yuē

dào bù xíng

chéng fú

fú yú hǎi

cóng

○ 子曰：“道不行，乘桴浮于海。从

wǒ zhě qí yóu yú

zǐ lù wén zhī xǐ

zǐ

我者其由与欤？”子路闻之喜。子

yuē

yóu yě

hào yǒng guò wǒ

wú suǒ qǔ cái

曰：“由也，好勇过我，无所取材。”

mèng wǔ bó wèn

zǐ lù rén hū

zǐ yuē

bù

○ 孟武伯问：“子路仁乎？”子曰：“不

zhī yě yòu wèn zǐ yuē yóu yě qiān shèng
知也。”又问。子曰：“由也，千乘
zhī guó kě shǐ zhì qí fù yě bù zhī qí rén
之国，可使治其赋也，不知其仁
yě qiú yě hé rú zǐ yuē qiú yě qiān
也。”“求也何如？”子曰：“求也，千
shì zhī yì bǎi shèng zhī jiā kě shǐ wéi zhī zǎi
室之邑，百乘之家，可使为之宰
yě bù zhī qí rén yě chì yě hé rú zǐ
也，不知其仁也。”“赤也何如？”子
yuē chì yě shù dài lì yú cháo kě shǐ yǔ bīn
曰：“赤也，束带立于朝，可使与宾
kè yán yě bù zhī qí rén yě
客言也，不知其仁也。”

zǐ wèi zǐ gòng yuē rǔ yǔ huí yě shú
①-10 子谓子贡曰：“女汝与回也孰
yù duì yuē cì yě hé gǎn wàng huí huí yě
愈？”对曰：“赐也何敢望回！回也
wén yī yǐ zhī shí cì yě wén yī yǐ zhī èr
闻一以知十，赐也闻一以知二。”
zǐ yuē fú rú yě wú yǔ rǔ fú rú yě
子曰：“弗如也，吾与女汝弗如也。”

○ zǎi yú zhòu qǐn zǐ yuē xiǔ mù bù kě diāo
宰予昼寝。子曰：“朽木不可雕
yě fèn tǔ zhī qiáng bù kě wū yě yú yú yú
也，粪土之墙不可朽圯也。于予与
hé zhū zǐ yuē shǐ wú yú rén yě tīng qí
何诛？”子曰：“始吾于人也，听其
yán ér xìn qí xíng jīn wú yú rén yě tīng qí yán
言而信其行；今吾于人也，听其言
ér guān qí xíng yú yú yú gǎi shì
而观其行。于予与改是。”

○ zǐ yuē wú wèi jiàn gāng zhě huò duì yuē shēn
子曰：“吾未见刚者。”或对曰：“申
chéng zǐ yuē chéng yě yù yān dé gāng
枨。”子曰：“枨也欲，焉得刚？”

○ zǐ gòng yuē wǒ bù yù rén zhī jiā zhū wǒ yě
子贡曰：“我不欲人之加诸我也，
wú yì yù wú jiā zhū rén zǐ yuē cì yě
吾亦欲无加诸人。”子曰：“赐也，
fēi ěr suǒ jí yě
非尔所及也！”

zǐ gòng yuē fū zǐ zhī wén zhāng kě dé ér wén
○ 子贡曰：“夫子之文章，可得而闻
yě fū zǐ zhī yán xìng yǔ tiān dào bù kě dé ér
也；夫子之言性与天道，不可得而
wén yě
闻也。”

zǐ lù yǒu wén wèi zhī néng xíng wéi kǒng yòu wén
○ 子路有闻，未之能行，唯恐有又闻。

zǐ gòng wèn yuē kǒng wén zǐ hé yǐ wèi zhī wén
○ 子贡问曰：“孔文子何以谓之‘文’
yě zǐ yuē mǐn ér hào xué bù chǐ xià wèn
也？”子曰：“敏而好学，不耻下问，
shì yǐ wèi zhī wén yě
是以谓之‘文’也。”

zǐ wèi zǐ chǎn yǒu jūn zǐ zhī dào sì yān
①-11 子谓子产，“有君子之道四焉：

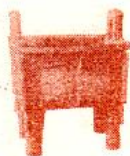
qí xíng jǐ yě gōng qí shì shàng yě jìng qí yǎng mín
其行己也恭，其事上也敬，其养民
yě huì qí shǐ mín yě yì
也惠，其使民也义。”

zǐ yuē yàn píng zhòng shàn yǔ rén jiāo jiǔ ér jìng
○ 子曰：“晏平仲 善与人交，久而敬
zhī
之。”

zǐ yuē zāng wén zhòng jū cài shān jié zǎo zhuō hé
○ 子曰：“臧文仲 居蔡，山节藻梲，何
rú qí zhì yě
如其知_智也！”

zǐ zhāng wèn yuē lìng yǐn zǐ wén sān shì wéi lìng yǐn
○ 子张 问曰：“令尹子文，三仕为令尹，
wú xǐ sè sān yǐ zhī wú yùn sè jiù lìng yǐn zhī
无喜色；三已之，无愠色。旧令尹之
zhèng bì yǐ gào xīn lìng yǐn hé rú zǐ yuē
政，必以告新令尹。何如？”子曰：
zhōng yǐ yuē rén yǐ hū yuē wèi zhī
“忠矣。”曰：“仁矣乎？”曰：“未知。

yān dé rén cuī zǐ shì qí jūn chén wén zǐ yǒu mǎ
焉得仁？”崔子弑齐君，陈文子有马
shí shèng qì ér wéi zhī zhì yú tā bāng zé yuē
十乘，弃而违之。至于他邦，则曰：

yóu wú dà fū cuī zǐ yě wéi zhī zhī yī bāng
‘犹吾大夫崔子也。’违之。之一邦，

zé yòu yuē yóu wú dà fū cuī zǐ yě wéi zhī
则又曰：‘犹吾大夫崔子也。’违之。

hé rú zǐ yuē qīng yǐ yuē rén yǐ hū
何如？”子曰：“清矣。”曰：“仁矣乎？”

yuē wèi zhī yān dé rén
曰：“未知。焉得仁？”

jì wén zǐ sān sī ér hòu xíng zǐ wén zhī yuē
○ 季文子三思而后行。子闻之，曰：

zài sī kě yǐ
“再，斯可矣！”

zǐ yuē nìng wǔ zǐ bāng yǒu dào zé zhì bāng wú
○ 子曰：“宁武子，邦有道则知^智，邦无

dào zé yú qí zhì kě jí yě qí yú bù kě
道则愚。其知^智可及也，其愚不可

jí yě
及也。”

zǐ zài chén yuē guī yú guī yú wú dǎng
○ 子在陈，曰：“归与^歟！归与^歟！吾党

zhī xiǎo zǐ kuángjiǎn fēi rán chéngzhāng bù zhī suǒ yǐ
之小子狂简，斐然成章，不知所以
cái zhī
裁之！”

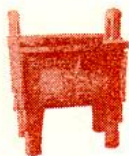
zǐ yuē bó yí shū qí bù niàn jiù è
①-12 子曰：“伯夷、叔齐，不念旧恶，
yuàn shì yòng xī
怨是用希_稀。”

zǐ yuē shú wèi wēi shēng gāo zhí huò qǐ xī
○ 子曰：“孰谓微生高直？或乞醯
yān qǐ zhū qí lín ér yǔ zhī
焉，乞诸其邻而与之。”

zǐ yuē qiǎo yán lìng sè zú gōng zuǒ qiū míng
○ 子曰：“巧言、令色、足恭，左丘明
chǐ zhī qiū yì chǐ zhī nì yuàn ér yǒu qí rén
耻之，丘亦耻之。匿怨而友其人，
zuǒ qiū míng chǐ zhī qiū yì chǐ zhī
左丘明耻之，丘亦耻之。”

yán yuān jì lù shì zǐ yuē hé gè yán ěr
○ 颜渊、季路侍。子曰：“盍各言尔

zhì zǐ lù yuē yuàn chē mǎ yì qīng qiú yǔ
志？”子路曰：“愿车马、衣轻裘与

péng yǒu gòng bì zhī ér wú hàn yán yuān yuē
朋友共，敝之而无憾。”颜渊曰：

yuàn wú fá shàn wú shī láo zǐ lù yuē yuàn
“愿无伐善，无施劳。”子路曰：“愿

wén zǐ zhī zhì zǐ yuē lǎo zhě ān zhī péng
闻子之志！”子曰：“老者安之，朋

yǒu xìn zhī shào zhě huái zhī
友信之，少者怀之。”

zǐ yuē yǐ yǐ hū wú wèi jiàn néng jiàn qí guò
○子曰：“已矣乎！吾未见能见其过
ér nèi zì sòng zhě yě
而内自讼者也。”

zǐ yuē shí shì zhī yì bì yǒu zhōng xìn rú qiū
○子曰：“十室之邑，必有忠信如丘
zhě yān bù rú qiū zhī hào xué yě
者焉，不如丘之好学也！”

yōng yě dì liù

雍也第六

zǐ yuē yōng yě kě shǐ nán miàn

①-13 子曰：“雍也可使南面。”

zhòng gōng wèn zǐ sāng bó zǐ zǐ yuē kě yě

○ 仲弓问子桑伯子。子曰：“可也，

jiǎn zhòng gōng yuē jū jìng ér xíng jiǎn yǐ lín
简。”仲弓曰：“居敬而行简，以临

qí mín bù yì kě hū jū jiǎn ér xíng jiǎn wú
其民，不亦可乎？居简而行简，无

nǎi tài jiǎn hū zǐ yuē yōng zhī yán rán
乃大太简乎？”子曰：“雍之言然。”

āi gōng wèn dì zǐ shú wéi hào xué kǒng zǐ duì

○ 哀公问：“弟子孰为好学？”孔子对

yuē yǒu yán huí zhě hào xué bù qiān nù bù èr
曰：“有颜回者好学，不迁怒，不贰

guò bù xìng duǎn mìng sǐ yǐ jīn yě zé wú
过。不幸短命死矣！今也则亡无，

wèi wén hào xué zhě yě

未闻好学者也。”

○ zǐ huá shǐ yú qí rǎn zǐ wèi qí mǔ qǐng sù zǐ
子华使于齐，冉子为其母请粟。子

yuē yǔ zhī fǔ qǐng yì yuē yǔ zhī
曰：“与之釜。”请益。曰：“与之

yǔ rǎn zǐ yǔ zhī sù wǔ bǐng zǐ yuē chì
庾。”冉子与之粟五秉。子曰：“赤

zhī shì qí yě chéng féi mǎ yì qīng qiú wú wén
之适齐也，乘肥马，衣轻裘。吾闻

zhī yě jūn zǐ zhōu jí bù jì fù
之也，君子周急不继富。”

○ yuán sī wéi zhī zǎi yǔ zhī sù jiǔ bǎi cí zǐ
原思为之宰，与之粟九百，辞。子

yuē wú yǐ yǔ ěr lín lǐ xiāng dǎng hū
曰：“毋！以与尔邻里乡党乎！”

○ zǐ wèi zhònggōng yuē lí niú zhī zǐ xíng qiě jiǎo
子谓仲弓，曰：“犁牛之子骍且角，

suī yù wù yòng shān chuān qí shě zhū
虽欲勿用，山川其舍诸？”

①-14 zǐ yuē huí yě qí xīn sān yuè bù wéi rén
子曰：“回也，其心三月不违仁；

qí yú zé rì yuè zhì yān ér yǐ yǐ
其余则日月至焉而已矣。”

○ jì kāng zǐ wèn zhòng yóu kě shǐ cóng zhèng yě
季康子问：“仲由可使从政也

yú zǐ yuē yóu yě guǒ yú cóngzhèng hū hé
与欤？”子曰：“由也果，于从政乎何

yǒu yuē cì yě kě shǐ cóng zhèng yě yú
有？”曰：“赐也可使从政也与欤？”

yuē cì yě dá yú cóng zhèng hū hé yǒu yuē
曰：“赐也达，于从政乎何有？”曰：

qiú yě kě shǐ cóng zhèng yě yú yuē qiú yě
“求也可使从政也与欤？”曰：“求也

yì yú cóngzhèng hū hé yǒu
艺，于从政乎何有？”

○ jì shì shǐ mǐn zǐ qiān wéi bì zǎi mǐn zǐ qiān
季氏使闵子骞为费宰。闵子骞

yuē shàn wèi wǒ cí yān rú yǒu fù wǒ zhě
曰：“善为我辞焉！如有复我者，

zé wú bì zài wènshàng yǐ

则吾必在汶上矣。”

bó niú yǒu jí zǐ wèn zhī zì yǒu zhí qí shǒu

○ 伯牛有疾，子问之，自牖执其手，

yuē wáng zhī mìng yǐ fú sī rén yě ér yǒu

曰：“亡之，命矣夫！斯人也而有

sī jí yě sī rén yě ér yǒu sī jí yě

斯疾也！斯人也而有斯疾也！”

zǐ yuē xián zāi huí yě yī dān shí yī piáo

○ 子曰：“贤哉，回也！一簞食，一瓢

yǐn zài lòu xiàng rén bù kān qí yōu huí yě bù

饮，在陋巷，人不堪其忧，回也不

gǎi qí lè xián zāi huí yě

改其乐。贤哉，回也！”

rǎn qiú yuē fēi bù yuè zǐ zhī dào lì bù zú

○ 冉求曰：“非不说悦子之道，力不足

yě zǐ yuē lì bù zú zhě zhōng dào ér fèi

也。”子曰：“力不足者，中道而废。

jīn rǔ huà

今女汝画。”

zǐ wèi zǐ xià yuē rǔ wéi jūn zǐ rú wú wéi
○ 子谓子夏曰：“女_汝为君子儒，无为
xiǎo rén rú
小人儒。”

zǐ yóu wéi wǔ chéng zǎi zǐ yuē rǔ dé
①-15 子游为武城宰。子曰：“女_汝得
rén yān ěr hū yuē yǒu tán tái miè míng zhě
人焉尔乎？”曰：“有澹台灭明者，
xíng bù yóu jìng fēi gōng shì wèi cháng zhì yú yǎn zhī
行不由径，非公事，未尝至于偃之
shì yě
室也。”

zǐ yuē mèng zhī fǎn bù fá bēn ér diàn jiāng rù
○ 子曰：“孟之反不伐，奔而殿，将入
mén cè qí mǎ yuē fēi gǎn hòu yě mǎ bù
门，策其马，曰：‘非敢后也，马不
jìn yě
进也！’”

zǐ yuē bù yǒu zhù tuó zhī nìng ér yǒu sòng zhāo
○ 子曰：“不有祝鮀之佞，而有宋朝

zhī měi nán hū miǎn yú jīn zhī shì yǐ

之美，难乎免于今之世矣。”

zǐ yuē shuí néng chū bù yóu hù hé mò yóu sī

○ 子曰：“谁能出不由户？何莫由斯

dào yě

道也？”

zǐ yuē zhì shèng wén zé yě wén shèng zhì zé shǐ

○ 子曰：“质胜文则野，文胜质则史。

wén zhì bīn bīn rán hòu jūn zǐ

文质彬彬，然后君子。”

zǐ yuē rén zhī shēng yě zhí wǎng zhī shēng yě xìng

○ 子曰：“人之生也直，罔之生也幸

ér miǎn

而免。”

zǐ yuē zhī zhī zhě bù rú hào zhī zhě hào zhī

○ 子曰：“知之者不如好之者，好之

zhě bù rú lè zhī zhě

者不如乐之者。”

zǐ yuē zhōng rén yǐ shàng kě yǐ yǔ shàng yě

○ 子曰：“中人以上，可以语上也；

zhōng rén yǐ xià bù kě yǐ yǔ shàng yě

中人以下，不可以语上也。”

fán chí wèn zhì

zǐ yuē

wù mín zhī yì jìng

○樊迟问知_智。子曰：“务民之义，敬

guǐ shén ér yuǎn zhī

kě wèi zhì

yǐ

wèn rén

鬼神而远之，可谓知_智矣。”问仁。

yuē

rén zhě

xiān nán

ér hòu huò

kě wèi rén

曰：“仁者先难而后获，可谓仁

yǐ

矣。”

zǐ yuē

zhì

zhě lè

shuǐ

rén zhě

lè shān

①-16 子曰：“知_智者乐水，仁者乐山。

zhì

zhě dòng

rén zhě jìng

zhì

zhě lè

rén zhě

知_智者动，仁者静。知_智者乐，仁者

shòu

寿。”

zǐ yuē

qí yī biàn

zhì yú lǔ

lǔ yī biàn

○子曰：“齐一变，至于鲁；鲁一变，

zhì yú dào

至于道。”

zǐ yuē gū bù gū gū zāi gū zāi
○ 子曰：“觚不觚，觚哉！觚哉！”

zǎi wǒ wèn yuē rén zhě suī gào zhī yuē jǐng
○ 宰我问曰：“仁者，虽告之曰：‘井
yǒu rén yān qí cóng zhī yě zǐ yuē hé wéi
有仁焉。’其从之也？”子曰：“何为
qí rán yě jūn zǐ kě shì yě bù kě xiàn yě
其然也？君子可逝也，不可陷也；
kě qī yě bù kě wǎng yě
可欺也，不可罔也。”

zǐ yuē jūn zǐ bó xué yú wén yuē zhī yǐ lǐ
○ 子曰：“君子博学于文，约之以礼，
yì kě yǐ fú pàn yǐ fú
亦可以弗畔_叛矣夫！”

zǐ jiàn nán zǐ zǐ lù bù yuē fū zǐ shǐ zhī
○ 子见南子，子路不说_悦。夫子矢之
yuē yú suǒ fǒu zhě tiān yàn zhī tiān yàn
曰：“予所否者，天厌之！天厌
zhī
之！”

zǐ yuē zhōng yōng zhī wéi dé yě qí zhì yǐ hū
○ 子曰：“中庸之为德也，其至矣乎！

mín xiǎn jiǔ yǐ
民鲜久矣！”

zǐ gòng yuē rú yǒu bó shī yú mín ér néng jì
○ 子贡曰：“如有博施于民而能济

zhòng hé rú kě wèi rén hū zǐ yuē hé
众，何如？可谓仁乎？”子曰：“何

shì yú rén bì yě shèng hū yáo shùn qí yóu bìng
事于仁，必也圣乎！尧舜其犹病

zhū fú rén zhě jǐ yù lì ér lì rén jǐ yù
诸！夫仁者，己欲立而立人，己欲

dá ér dá rén néng jìn qǔ pì kě wèi rén zhī
达而达人。能近取譬，可谓仁之

fāng yě yǐ
方也已。”

shù ér dì qī
述 而 第 七

zǐ yuē shù ér bù zuò xìn ér hào gǔ qiè
①-17 子曰：“述而不作，信而好古，窃
bǐ yú wǒ lǎo péng
比于我老彭。”

zǐ yuē mò ér zhì zhī xué ér bù yàn huì
○ 子曰：“默而识志之，学而不厌，诲
rén bù juàn hé yǒu yú wǒ zāi
人不倦，何有于我哉？”

zǐ yuē dé zhī bù xiū xué zhī bù jiǎng wén yì
○ 子曰：“德之不修，学之不讲，闻义
bù néng xǐ bù shàn bù néng gǎi shì wú yōu yě
不能徙，不善不能改，是吾忧也。”

zǐ zhī yàn jū shēn shēn rú yě yāo yāo rú yě
○ 子之燕宴居，申申如也，夭夭如也。

zǐ yuē shèn yǐ wú shuāi yě jiǔ yǐ wú bù
○ 子曰：“甚矣，吾衰也！久矣，吾不

fù mèng jiàn zhōu gōng

复梦见周公！”

zǐ yuē zhì yú dào jù yú dé yī yú rén

○ 子曰：“志于道，据于德，依于仁，

yóu yú yì

游于艺。”

zǐ yuē zì xíng shù xiū yǐ shàng wú wèi cháng wú

○ 子曰：“自行束脩以上，吾未尝无

huì yān

诲焉！”

zǐ yuē bù fèn bù qǐ bù fěi bù fā jǔ yī

○ 子曰：“不愤不启，不悱不发；举一

yú bù yǐ sān yú fǎn zé bù fù yě

隅不以三隅反，则不复也。”

zǐ shí yú yǒu sāng zhě zhī cè wèi cháng bǎo yě

○ 子食于有丧者之侧，未尝饱也。

zǐ yú shì rì kū zé bù gē

子于是日哭，则不歌。

zǐ wèi yán yuān yuē yòng zhī zé xíng shě zhī

①-18 子谓颜渊曰：“用之则行，舍之

zé cáng wéi wǒ yǔ ěr yǒu shì fú zǐ lù yuē
则藏，惟我与尔有是夫！”子路曰：

zǐ xíng sān jūn zé shuí yǔ zǐ yuē bào hǔ
“子行三军则谁与？”子曰：“暴虎

píng hé sǐ ér wú huǐ zhě wú bù yǔ yě bì
冯河，死而无悔者，吾不与也。必

yě lín shì ér jù hào móu ér chéng zhě yě
也临事而惧，好谋而成者也。”

zǐ yuē fù ér kě qiú yě suī zhí biān zhī shì
○子曰：“富而可求也，虽执鞭之士，

wú yì wéi zhī rú bù kě qiú cóng wú suǒ
吾亦为之。如不可求，从吾所

hào
好。”

zǐ zhī suǒ shèn zhāi zhàn jí
○子之所慎：齐斋，战，疾。

zǐ zài qí wén shào sān yuè bù zhī ròu wèi
○子在齐闻《韶》，三月不知肉味。

yuē bù tú wéi yuè zhī zhì yú sī yě
曰：“不图为乐之至于斯也！”

○ 冉有曰：“夫子为卫君乎？”子贡
 曰：“诺，吾将问之。”入，曰：“伯
夷、叔齐何人也？”曰：“古之贤人
 也。”曰：“怨乎？”曰：“求仁而得
 仁，又何怨？”出，曰：“夫子不为
 也。”

○ 子曰：“饭疏食饮水，曲肱而枕之，
 乐亦在其中矣。不义而富且贵，
 于我如浮云。”

○ 子曰：“加我数年，五十以学《易》，

kě yǐ wú dà guò yǐ

可以无大过矣。”

zǐ suǒ yǎ yán shī shū zhí lǐ jiē yǎ

○ 子所雅言，《诗》、《书》、执礼，皆雅

yán yě

言也。

yè gōng wèn kǒng zǐ yú zǐ lù zǐ lù bù duì zǐ

○ 叶公问孔子于子路，子路不对。子

yuē rǔ xī bù yuē qí wéi rén yě fā fèn

曰：“女奚不曰：‘其为人也，发愤

wàng shí lè yǐ wàng yōu bù zhī lǎo zhī jiāng zhì yún

忘食，乐以忘忧，不知老之将至云

ěr

尔。’”

zǐ yuē wǒ fēi shēng ér zhī zhī zhě hào gǔ mǐn

○ 子曰：“我非生而知之者，好古，敏

yǐ qiú zhī zhě yě

以求之者也。”

zǐ bù yǔ guài lì luàn shén

①-19 子不语怪、力、乱、神。

zǐ yuē sān rén xíng bì yǒu wǒ shī yān zé
○ 子曰：“三人行，必有我师焉。择
qí shàn zhě ér cóng zhī qí bù shàn zhě ér gǎi
其善者而从之，其不善者而改
zhī
之。”

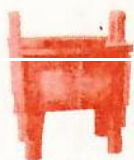
zǐ yuē tiān shēng dé yú yú huán tuí qí rú yú
○ 子曰：“天生德于予，桓魋其如予
hé
何？”

zǐ yuē èr sān zǐ yǐ wǒ wéi yǐn hū wú wú
○ 子曰：“二三子以我为隐乎？吾无
yǐn hū ěr wú wú xíng ér bù yǔ èr sān zǐ
隐乎尔！吾无行而不与二三子
zhě shì qiū yě
者，是丘也。”

zǐ yǐ sì jiào wén xíng zhōng xìn
○ 子以四教：文，行，忠，信。

zǐ yuē shèng rén wú bù dé ér jiàn zhī yǐ
○ 子曰：“圣人，吾不得而见之矣！

dé jiàn jūn zǐ zhě sī kě yǐ zǐ yuē shàn
得见君子者，斯可矣。”子曰：“善
rén wú bù dé ér jiàn zhī yǐ dé jiàn yǒu héng
人，吾不得而见之矣！得见有恒
zhě sī kě yǐ wú ér wéi yǒu xū ér wéi
者，斯可矣。亡_无而为有，虚而为
yíng yuē ér wéi tài nán hū yǒu héng yǐ
盈，约而为泰，难乎有恒矣！”

zǐ diào ér bù gāng yì bù shè sù
○ 子钓而不纲，弋不射宿。

zǐ yuē gài yǒu bù zhī ér zuò zhī zhě wǒ wú
○ 子曰：“盖有不知而作之者，我无
shì yě duō wén zé qí shàn zhě ér cóng zhī duō
是也。多闻，择其善者而从之，多
jiàn ér zhī zhī zhī zhī cì yě
见而识_之之，知之次也。”

hù xiāng nán yǔ yán tóng zǐ xiàn mén rén huò zǐ
○ 互乡难与言，童子见_现，门人惑，子
yuē yǔ qí jìn yě bù yǔ qí tuì yě wéi hé
曰：“与其进也，不与其退也，唯何

shèn rén jié jǐ yǐ jìn yǔ qí jié yě bù bǎo
甚？人洁己以进，与其洁也，不保

qí wǎng yě
其往也。”

zǐ yuē rén yuǎn hū zāi wǒ yù rén sī rén
○子曰：“仁远乎哉？我欲仁，斯仁

zhì yǐ
至矣！”

chén sī bài wèn zhāo gōng zhī lǐ hū kǒng zǐ
①-20 陈司败问：“昭公知礼乎？”孔子

yuē zhī lǐ kǒng zǐ tuì yī wū mǎ qī ér
曰：“知礼。”孔子退，揖巫马期而

jìn zhī yuē wú wén jūn zǐ bù dǎng jūn zǐ yì
进之，曰：“吾闻君子不党，君子亦

dǎng hū jūn qǔ yú wú wéi tóng xìng wèi zhī wú
党乎？君取于吴，为同姓，谓之吴

mèng zǐ jūn ér zhī lǐ shú bù zhī lǐ wū
孟子。君而知礼，孰不知礼？”巫

mǎ qī yǐ gào zǐ yuē qiū yě xìng gǒu yǒu
马期以告。子曰：“丘也幸，苟有

guò rén bì zhī zhī

过，人必知之。”

zǐ yǔ rén gē ér shàn bì shǐ fǎn zhī ér hòu hè

○ 子与人歌而善，必使反之，而后和之。

zǐ yuē wén mò wú yóu rén yě gōng xíng jūn

○ 子曰：“文，莫吾犹人也。躬行君子，则吾未之有得。”

zǐ yuē ruò shèng yǔ rén zé wú qǐ gǎn yì

○ 子曰：“若圣与仁，则吾岂敢？抑为之不厌，诲人不倦，则可谓云尔已矣。”公西华曰：“正唯弟子不能学也。”

zǐ jí bìng zǐ lù qǐng dǎo zǐ yuē yǒu

○ 子疾病，子路请祷。子曰：“有

zhū zǐ lù duì yuē yǒu zhī lěi yuē
 诸？”子路对曰：“有之。《谏》曰：

dǎo ěr yú shàng xià shén qí zǐ yuē qiū zhī
 ‘祷尔于上下神祇。’”子曰：“丘之

dǎo jiǔ yǐ
 祷久矣！”

zǐ yuē shē zé bù xùn jiǎn zé gù yǔ qí
 ○子曰：“奢则不孙_逊，俭则固。与其

bù xùn yě nìng gù
 不孙_逊也，宁固。”

zǐ yuē jūn zǐ tǎn dàng dàng xiǎo rén cháng qī
 ○子曰：“君子坦荡荡，小人长戚

qī
 戚。”

zǐ wēn ér lì wēi ér bù měng gōng ér ān
 ○子温而厉，威而不猛，恭而安。

tài bó dì bā

泰伯第八

zǐ yuē tài bó qí kě wèi zhì dé yě yǐ
①-21 子曰：“泰伯，其可谓至德也已

yǐ sān yǐ tiān xià ràng mín wú dé ér chēng yān
矣，三以天下让，民无得而称焉。”

zǐ yuē gōng ér wú lǐ zé láo shèn ér wú lǐ
○ 子曰：“恭而无礼则劳，慎而无礼

zé xǐ yǒng ér wú lǐ zé luàn zhí ér wú lǐ zé
则憇，勇而无礼则乱，直而无礼则

jiǎo jūn zǐ dǔ yú qīn zé mín xīng yú rén gù
绞。君子笃于亲，则民兴于仁；故

jiù bù yí zé mín bù tōu
旧不遗，则民不偷。”

zēng zǐ yǒu jí zhào mén dì zǐ yuē qǐ yú zú
○ 曾子有疾，召门弟子曰：“启予足！

qǐ yú shǒu shī yún zhàn zhàn jīng jīng rú
启予手！《诗》云：‘战战兢兢，如

lín shēn yuān rú lǚ bó bīng ér jīn ér hòu wú
临深渊，如履薄冰。’而今而后，吾

zhī miǎn fú xiǎo zǐ
知免夫！小子！”

○ zēng zǐ yǒu jí mèng jìng zǐ wèn zhī zēng zǐ yán
曾子有疾，孟敬子问之。曾子言

yuē niǎo zhī jiāng sǐ qí míng yě āi rén zhī jiāng
曰：“鸟之将死，其鸣也哀；人之将

sǐ qí yán yě shàn jūn zǐ suǒ guì hū dào zhě
死，其言也善。君子所贵乎道者

sān dòng róng mào sī yuǎn bào màn yǐ zhèng yán sè
三：动容貌，斯远暴慢矣；正颜色，

sī jìn xìn yǐ chū cí qì sī yuǎn bì bèi yǐ
斯近信矣；出辞气，斯远鄙倍^背矣。

biān dòu zhī shì zé yǒu sī cún
笾豆之事，则有司存。”

zēng zǐ yuē yǐ néng wèn yú bù néng yǐ duō
①-22 曾子曰：“以能问于不能，以多

wèn yú guǎ yǒu ruò wú shí ruò xū fàn ér bù
问于寡；有若无，实若虚，犯而不

jiào xī zhě wú yǒu cháng cóng shì yú sī yǐ

校，昔者吾友尝从事于斯矣。”

zēng zǐ yuē kě yǐ tuō liù chǐ zhī gū kě yǐ

○ 曾子曰：“可以托六尺之孤，可以

jì bǎi lǐ zhī mìng lín dà jié ér bù kě duó yě

寄百里之命，临大节而不可夺也。

jūn zǐ rén yú jūn zǐ rén yě

君子人与欤？君子人也。”

zēng zǐ yuē shì bù kě yǐ bù hóng yì rèn zhòng

○ 曾子曰：“士不可以不弘毅，任重

ér dào yuǎn rén yǐ wéi jǐ rèn bù yì zhòng hū

而道远，仁以为己任，不亦重乎？

sǐ ér hòu yǐ bù yì yuǎn hū

死而后已，不亦远乎？”

zǐ yuē xīng yú shī lì yú lǐ chéng yú

○ 子曰：“兴于《诗》，立于礼，成于

yuè

乐。”

zǐ yuē mín kě shǐ yóu zhī bù kě shǐ zhī

○ 子曰：“民可使由之，不可使知

zhī
之。”

○ zǐ yuē hào yǒng jí pín luàn yě rén ér bù
子曰：“好勇疾贫，乱也。人而不
rén jí zhī yǐ shèn luàn yě
仁，疾之已甚，乱也。”

○ zǐ yuē rú yǒu zhōu gōng zhī cái zhī měi shǐ jiāo
子曰：“如有周公之才之美，使骄
qiě lìn qí yú bù zú guān yě yǐ
且吝，其余不足观也已。”

○ zǐ yuē sān nián xué bù zhì yú gǔ bù yì dé
子曰：“三年学，不至于穀，不易得
yě
也。”

○ zǐ yuē dǔ xìn hào xué shǒu sǐ shàn dào wēi
子曰：“笃信好学，守死善道。危
bāng bù rù luàn bāng bù jū tiān xià yǒu dào zé
邦不入，乱邦不居。天下有道则
xiàn wú dào zé yǐn bāng yǒu dào pín qiě jiàn
见^现，无道则隐。邦有道，贫且贱

yān chǐ yě bāng wú dào fù qiě guì yān chǐ
焉，耻也；邦无道，富且贵焉，耻
yě
也。”

zǐ yuē bù zài qí wèi bù móu qí zhèng
①-23 子曰：“不在其位，不谋其政。”

zǐ yuē shī zhì zhī shǐ guān jū zhī luàn yáng
○ 子曰：“师挚之始，《关雎》之乱，洋
yáng hū yíng ěr zāi
洋乎盈耳哉！”

zǐ yuē kuáng ér bù zhí tóng ér bù yuàn kōngkōng
○ 子曰：“狂而不直，侗而不愿，忼忼
ér bù xìn wú bù zhī zhī yǐ
而不信，吾不知之矣。”

zǐ yuē xué rú bù jí yóu kǒng shī zhī
○ 子曰：“学如不及，犹恐失之。”

zǐ yuē wēi wēi hū shùn yǔ zhī yǒu tiān xià
○ 子曰：“巍巍乎！舜禹之有天下
yě ér bù yù yān
也，而不与焉。”

○ zǐ yuē dà zāi yáo zhī wéi jūn yě wēi wēi
子曰：“大哉！尧之为君也。巍巍
hū wéi tiān wéi dà wéi yáo zé zhī dàng dàng
乎！唯天为大，唯尧则之。荡荡
hū mín wú néng míng yān wēi wēi hū qí yǒu
乎！民无能名焉。巍巍乎！其有
chénggōng yě huàn hū qí yǒu wén zhāng
成功也；焕乎！其有文章。”

○ shùn yǒu chén wǔ rén ér tiān xià zhì wǔ wáng yuē
舜有臣五人而天下治。武王曰：
yú yǒu luàn chén shí rén kǒng zǐ yuē cái nán
“予有乱臣十人。”孔子曰：“才难，
bù qí rán hū táng yú zhī jì yú sì wéi shèng
不其然乎？唐虞之际，于斯为盛，
yǒu fù rén yān jiǔ rén ér yǐ sān fēn tiān xià
有妇人焉，九人而已。三分天下
yǒu qí èr yǐ fú shì yīn zhōu zhī dé qí kě
有其二，以服事殷。周之德，其可
wèi zhì dé yě yǐ yǐ
谓至德也已矣。”

zǐ yuē yǔ wú wú jiàn rán yǐ fēi yǐn shí
○ 子曰：“禹，吾无间然矣。菲饮食
ér zhì xiào hū guǐ shén è yī fú ér zhì měi hū
而致孝乎鬼神，恶衣服而致美乎
fú miǎn bēi gōng shì ér jìn lì hū gōu xù yǔ
黻冕，卑宫室而尽力乎沟洫。禹，
wú wú jiàn rán yǐ
吾无间然矣。”

zǐ hǎn dì jiǔ
子 罕 第 九

zǐ hǎn yán lì yǔ mìng yǔ rén

②-1 子罕言利与命与仁。

dá xiàngdǎng rén yuē dà zāi kǒng zǐ bó xué ér
○ 达巷党人曰：“大哉孔子！博学而

wú suǒ chéng míng zǐ wén zhī wèi mén dì zǐ yuē
无所成名。”子闻之，谓门弟子曰：

wú hé zhí zhí yù hū zhí shè hū wú zhí
“吾何执？执御乎？执射乎？吾执

yù yǐ
御矣。”

zǐ yuē má miǎn lǐ yě jīn yě chún jiǎn wú
○ 子曰：“麻冕，礼也；今也纯，俭，吾

cóngzhòng bài xià lǐ yě jīn bài hū shàng tài
从众。拜下，礼也；今拜乎上，泰

yě suī wéi zhòng wú cóng xià
也。虽违众，吾从下。”

zǐ jué sì wú yì wú bì wú gù wú wǒ
○ 子绝四：毋意，毋必，毋固，毋我。

zǐ wèi yú kuāng yuē wén wáng jì mò wén bù zài
○ 子畏于匡，曰：“文王既没，文不在
zī hū tiān zhī jiāng sàng sī wén yě hòu sǐ zhě
兹乎？天之将丧斯文也，后死者
bù dé yù yú sī wén yě tiān zhī wèi sàng sī wén
不得与于斯文也；天之未丧斯文
yě kuāng rén qí rú yú hé
也，匡人其如予何？”

tài zǎi wèn yú zǐ gòng yuē fū zǐ shèng zhě
○ 大太宰问于子贡曰：“夫子圣者
yú hé qí duō néng yě zǐ gòng yuē gù
与欤？何其多能也？”子贡曰：“固
tiān zòng zhī jiāng shèng yòu duō néng yě zǐ wén zhī
天纵之将圣，又多能也。”子闻之，
yuē tài zǎi zhī wǒ hū wú shào yě jiàn gù
曰：“大太宰知我乎！吾少也贱，故
duō néng bǐ shì jūn zǐ duō hū zāi bù duō
多能鄙事。君子多乎哉？不多

yě
也。”

láo yuē zǐ yún wú bù shì gù yì
○ 牢曰：“子云，‘吾不试，故艺。’”

zǐ yuē wú yǒu zhī hū zāi wú zhī yě yǒu
○ 子曰：“吾有知乎哉？无知也。有
bǐ fū wèn yú wǒ kōng kōng rú yě wǒ kòu qí
鄙夫问于我，空空如也。我叩其
liǎngduān ér jié yān
两端而竭焉。”

zǐ yuē fèng niǎo bù zhì hé bù chū tú wú
②-2 子曰：“凤鸟不至，河不出图，吾
yǐ yǐ fú
已矣夫！”

zǐ jiàn zī cuī zhě miǎn yī cháng zhě yǔ gǔ zhě
○ 子见齐衰_纁者、冕衣裳者与瞽者，
jiàn zhī suī shǎo bì zuò guò zhī bì qū
见之，虽少，必作；过之，必趋。

yán yuān kuì rán tàn yuē yǎng zhī mí gāo zuān zhī
○ 颜渊喟然叹曰：“仰之弥高，钻之

mí jiān zhān zhī zài qián hū yān zài hòu fū zǐ
弥坚，瞻之在前，忽焉在后。夫子

xún xún rán shàn yòu rén bó wǒ yǐ wén yuē wǒ yǐ
循循然善诱人，博我以文，约我以

lǐ yù bà bù néng jì jié wú cái rú yǒu suǒ
礼，欲罢不能。既竭吾才，如有所

lì zhuó ěr suī yù cóng zhī mò yóu yě yǐ
立卓尔。虽欲从之，末由也已。”

zǐ jí bìng zǐ lù shǐ mén rén wéi chén bìng jiān
○ 子疾病，子路使门人为臣。病间，

yuē jiǔ yǐ zāi yóu zhī xíng zhà yě wú chén
曰：“久矣哉，由之行诈也！无臣

ér wéi yǒu chén wú shuí qī qī tiān hū qiě
而为有臣。吾谁欺？欺天乎？且

yú yǔ qí sǐ yú chén zhī shǒu yě wú nìng sǐ yú
予与其死于臣之手也，无宁死于

èr sān zǐ zhī shǒu hū qiě yú zòng bù dé dà
二三子之手乎！且予纵不得大

zàng yú sǐ yú dào lù hū
葬，予死于道路乎？”

○ 子贡曰：“有美玉于斯，韞椟而藏
 zhū qiú shàn gǔ ér gū zhū zǐ yuē gū zhī
 诸？求善贾而沽诸？”子曰：“沽之
 zāi gū zhī zāi wǒ dài gǔ zhě yě
 哉！沽之哉！我待贾者也。”

②-3 子欲居九夷。或曰：“陋，如之
 hé zǐ yuē jūn zǐ jū zhī hé lòu zhī
 何？”子曰：“君子居之，何陋之
 yǒu
 有？”

○ 子曰：“吾自卫反返鲁，然后乐正，
 yǎ sòng gè dé qí suǒ
 《雅》、《颂》各得其所。”

○ 子曰：“出则事公卿，入则事父兄，
 sāng shì bù gǎn bù miǎn bù wèi jiǔ kùn hé yǒu yú
 丧事不敢不勉，不为酒困，何有于

wǒ zāi

我哉？”

zǐ zài chuān shàng yuē shì zhě rú sī fú bù

○ 子在川上，曰：“逝者如斯夫！不

shě zhòu yè

舍昼夜。”

zǐ yuē wú wèi jiàn hào dé rú hào sè zhě yě

○ 子曰：“吾未见好德如好色者也。”

zǐ yuē pì rú wéi shān wèi chéng yī kuì zhǐ

○ 子曰：“譬如为山，未成一簣，止，

wú zhǐ yě pì rú píng dì suī fù yī kuì

吾止也。譬如平地，虽覆一簣，

jìn wú wǎng yě

进，吾往也。”

zǐ yuē yù zhī ér bù duò zhě qí huí yě

○ 子曰：“语之而不惰者，其回也

yú

与_駘！”

zǐ wèi yán yuān yuē xī hū wú jiàn qí jìn

○ 子谓颜渊，曰：“惜乎！吾见其进

yě wèi jiàn qí zhǐ yě
也，未见其止也。”

zǐ yuē miáo ér bù xiù zhě yǒu yī fú xiù ér
○ 子曰：“苗而不秀者有矣夫！秀而
bù shí zhě yǒu yī fú
不实者有矣夫！”

zǐ yuē hòu shēng kě wèi yān zhī lái zhě zhī
②-4 子曰：“后生可畏，焉知来者之
bù rú jīn yě sì shí wǔ shí ér wú wén yān
不如今也？四十、五十而无闻焉，
sī yì bù zú wèi yě yǐ
斯亦不足畏也已！”

zǐ yuē fǎ yǔ zhī yán néng wú cóng hū gǎi
○ 子曰：“法语之言，能无从乎？改
zhī wéi guì xùn yǔ zhī yán néng wú yuè hū
之为贵。巽与之言，能无说悦乎？
yì zhī wéi guì yuè ér bù yì cóng ér bù
绎之为贵。说悦而不绎，从而不
gǎi wú mò rú zhī hé yě yǐ yǐ
改，吾末如之何也已矣！”

zǐ yuē zhǔ zhōng xìn wú yǒu bù rú jǐ zhě guò
○ 子曰：“主忠信，毋友不如己者，过
zé wù dàn gǎi
则勿惮改。”

zǐ yuē sān jūn kě duó shuài yě pǐ fū bù kě
○ 子曰：“三军可夺帅也，匹夫不可
duó zhì yě
夺志也。”

zǐ yuē yì bì yùn páo yǔ yì hú hé zhě lì
○ 子曰：“衣敝缁袍，与衣狐貉者立，
ér bù chǐ zhě qí yóu yě yú bù zhì bù
而不耻者，其由也与^歟！‘不忮不
qiú hé yòng bù zāng zǐ lù zhōng shēn sòng zhī
求，何用不臧？’”子路终身诵之。

zǐ yuē shì dào yě hé zú yǐ zāng
子曰：“是道也，何足以臧？”

zǐ yuē suì hán rán hòu zhī sōng bǎi zhī hòu diào
○ 子曰：“岁寒，然后知松柏之后凋
yě
也。”

zǐ yuē zhì zhě bù huò rén zhě bù yōu yǒng
○ 子曰：“知_智者不惑，仁者不忧，勇
zhě bù jù
者不惧。”

zǐ yuē kě yǔ gòng xué wèi kě yǔ shì dào kě
○ 子曰：“可与共学，未可与适道；可
yǔ shì dào wèi kě yǔ lì kě yǔ lì wèi kě
与适道，未可与立；可与立，未可
yǔ quán
与权。”

táng dì zhī huā piān qí fǎn ér qǐ bù ěr
○ “唐棣之华_花，偏其反而。岂不尔
sī shì shì yuǎn ér zǐ yuē wèi zhī sī
思？室是远而。”子曰：“未之思
yě fú hé yuǎn zhī yǒu
也，夫何远之有？”

xiāng dǎng dì shí

乡党第十

kǒng zǐ yú xiāngdǎng xún xún rú yě sì bù néng

②-5 孔子于乡党，恂恂如也，似不能

yán zhě qí zài zōng miào cháo tíng biàn biàn
言者。其在宗庙朝廷，便辩便辩

yán wéi jǐn ěr
言，唯谨尔。

cháo yǔ xià dà fū yán kǎn kǎn rú yě yǔ shàng

○ 朝，与下大夫言，侃侃如也；与上

dà fū yán yín yín rú yě jūn zài cù jí rú
大夫言，诤诤如也。君在，蹐蹐如

yě yú yú rú yě
也，与与如也。

jūn zhào shǐ bìn sè bó rú yě zú jué rú yě

○ 君召使摈宾，色勃如也，足躩如也。

yī suǒ yǔ lì zuǒ yòu shǒu yī qián hòu chān rú
揖所与立，左右手，衣前后，襜如

yě qū jìn yì rú yě bīn tuì bì fù mìng
也。趋进，翼如也。宾退，必复命

yuē bīn bù gù yǐ
曰：“宾不顾矣。”

rù gōng mén jū gōng rú yě rú bù róng lì bù
○ 入公门，鞠躬如也，如不容。立不

zhōng mén xíng bù lǚ yuè guò wèi sè bó rú
中门，行不履闕。过位，色勃如

yě zú jué rú yě qí yán sì bù zú zhě shè
也，足躩如也，其言似不足者。摄

zī shēng táng jū gōng rú yě bǐng qì sì bù xī
齐升堂，鞠躬如也，屏气似不息

zhě chū jiàng yī děng chěng yán sè yí yí rú
者。出，降一等，逞颜色，怡怡如

yě mò jiē qū jìn yì rú yě fù qí
也。没阶，趋进，翼如也。复其

wèi cù jí rú yě
位，蹶蹐如也。

zhí guī jū gōng rú yě rú bù shèng shàng rú yī
②-6 执圭，鞠躬如也，如不胜。上如揖，

xià rú shòu bó rú zhàn sè zú sù sù rú yǒu xún

下如授，勃如战色，足蹢蹢如有循。

xiǎng lǐ yǒu róng sè sī dí yú yú rú yě

享礼，有容色。私覿，愉愉如也。

jūn zǐ bù yǐ gàn zōu shì hóng zǐ bù yǐ wéi xiè fú

○ 君子不以绀缋饰，红紫不以为褻服。

dāng shǔ zhēn chī xì bì biǎo ér chū zhī zī yī gāo

当暑，袗絺绌，必表而出之。缁衣，羔

裘；素衣，麀裘；黄衣，狐裘。裘裘

裘；素衣，麀裘；黄衣，狐裘。裘裘

cháng duǎn yòu mèi bì yǒu qīn yī cháng yī shēn yòu

长，短右袂。必有寝衣，长一身有

bàn hú hé zhī hòu yǐ jū qù sāng wú suǒ bù

半。狐貉之厚以居。去丧，无所不

pèi fēi wéi cháng bì shāi zhī gāo qiú xuán guān bù

佩。非帷裳，必杀之。羔裘玄冠不

yǐ diào jí yuè bì cháo fú ér cháo

以吊。吉月，必朝服而朝。

zhāi bì yǒu míng yī bù zhāi bì biàn shí jù

○ 齐_斋，必有明衣，布。齐_斋必变食，居

bì qiān zuò

必迁坐。

○ shí bù yàn jīng kuài bù yàn xì shí yì ér ài
食不厌精，脍不厌细。食饔而胝，

yú nǚ ér ròu bài bù shí sè è bù shí
鱼馁而肉败，不食。色恶，不食。

xiù è bù shí shī rèn bù shí bù shí bù
臭恶，不食。失饪，不食。不时，不

shí gē bù zhèng bù shí bù dé qí jiàng bù
食。割不正，不食。不得其酱，不

shí ròu suī duō bù shǐ shèng shí qì wéi jiǔ wú
食。肉虽多，不使胜食气。唯酒无

liàng bù jí luàn gū jiǔ shì fǔ bù shí bù
量，不及乱。沽酒市脯，不食。不

chè jiāng shí bù duō shí
撤姜食，不多食。

○ jì yú gōng bù sù ròu jì ròu bù chū sān rì
祭于公，不宿肉。祭肉不出三日，

chū sān rì bù shí zhī yǐ
出三日，不食之矣。

shí bù yǔ qǐn bù yán

○ 食不语，寝不言。

suī shū shí cài gēng guā jì bì zhāi rú yě

○ 虽疏食菜羹瓜祭，必齐_齋如也。

xí bù zhèng bù zuò

○ 席不正，不坐。

xiāng rén yǐn jiǔ zhàng zhě chū sī chū yǐ xiāng

②-7 乡人饮酒，杖者出，斯出矣。乡

rén nuó cháo fú ér lì yú zuò jiē

人傺，朝服而立于阼阶。

wèn rén yú tā bāng zài bài ér sòng zhī

○ 问人于他邦，再拜而送之。

kāng zǐ kuì yào bài ér shòu zhī yuē qiū wèi

○ 康子馈药，拜而受之，曰：“丘未

dá bù gǎn cháng

达，不敢尝。”

jiù fén zǐ tuì cháo yuē shāng rén hū bù

○ 厩焚。子退朝，曰：“伤人乎？”不

wèn mǎ

问马。

jūn cì shí bì zhèng xí xiān cháng zhī jūn cì xīng

○ 君赐食，必正席先尝之。君赐腥，

bì shú ér jiàn zhī jūn cì shēng bì xù zhī
必熟而荐之。君赐生，必畜之。

shì shí yú jūn jūn jì xiān fàn

侍食于君，君祭，先饭。

jí jūn shì zhī dōng shǒu jiā cháo fú tuō shēn

○ 疾，君视之，东首，加朝服，拖绅。

jūn mìng zhào bù sì jià xíng yǐ

○ 君命召，不俟驾行矣。

rù tài miào měi shì wèn

○ 入太庙，每事问。

péng yǒu sǐ wú suǒ guī yuē yú wǒ bìn

○ 朋友死，无所归，曰：“于我殡。”

péng yǒu zhī kuì suī chē mǎ fēi jì ròu bù bài

○ 朋友之馈，虽车马，非祭肉，不拜。

qǐn bù shī jū bù kè

○ 寝不尸，居不客。

jiàn qí cuī zhě suī xiá bì biàn jiàn miǎn zhě

○ 见齐衰_纕者，虽狎，必变。见冕者

yǔ gǔ zhě suī xiè bì yǐ mào xiōng fú zhě

与瞽者，虽褻，必以貌。凶服者

shì zhī shì fù bǎn zhě yǒu shèng zhuàn bì

式_轼之。式_轼负版者。有盛馔，必

biàn sè ér zuò xùn léi fēng liè bì biàn

变色而作。迅雷风烈，必变。

shēng chē bì zhèng lì zhí suí chē zhōng bù nèi

○ 升车，必正立，执绥。车中，不内

gù bù jí yán bù qīn zhǐ

顾，不疾言，不亲指。

sè sī jǔ yǐ xiáng ér hòu jí yuē shān liáng cí

○ 色斯举矣，翔而后集。曰：“山梁雌

zhì shí zāi shí zāi zǐ lù gōng zhī sān jù ér

雉，时哉时哉！”子路共_拱之，三嗅_臭而

zuò

作。

xiān jìn dì shí yī
先进第十一

zǐ yuē xiān jìn yú lǐ yuè yě rén yě hòu
②-8 子曰：“先进于礼乐，野人也。后
jìn yú lǐ yuè jūn zǐ yě rú yòng zhī zé wú
进于礼乐，君子也。如用之，则吾
cóng xiān jìn
从先进。”

zǐ yuē cóng wǒ yú chén cài zhě jiē bù jí mén
○ 子曰：“从我于陈、蔡者，皆不及门
yě dé xíng yán yuān mǐn zǐ qiān rǎn bó niú
也。德行：颜渊、闵子骞、冉伯牛、
zhòng gōng yán yǔ zǎi wǒ zǐ gòng zhèng shì
仲弓。言语：宰我、子贡。政事：
rǎn yǒu jì lù wén xué zǐ yóu zǐ xià
冉有、季路。文学：子游、子夏。”

zǐ yuē huí yě fēi zhù wǒ zhě yě yú wú yán
○ 子曰：“回也非助我者也，于吾言

wú suǒ bù yuè

无所不说_悦。”

zǐ yuē

xiào zāi mǐn zǐ qiān

rén bù jiàn yú

○ 子曰：“孝哉，闵子骞！人不间于

qí fù mǔ kūn dì zhī yán

其父母昆弟之言。”

nán róng sān fù bái guī kǒng zǐ yǐ qí xiōng zhī zǐ

○ 南容三复白圭，孔子以其兄之子

qì zhī

妻之。

jì kāng zǐ wèn

dì zǐ shú wéi hào xué

kǒng zǐ

○ 季康子问：“弟子孰为好学？”孔子

duì yuē

yǒu yán huí zhě hào xué

bù xìng duǎn mìng

对曰：“有颜回者好学，不幸短命

sǐ yǐ

jīn yě zé wú

死矣！今也则亡_无。”

yán yuān sǐ

yán lù qǐng zǐ

zhī chē yǐ wéi zhī guǒ

○ 颜渊死，颜路请子之车以为之槨。

zǐ yuē

cái bù cái

yì gè yán qí

zǐ yě

子曰：“才不才，亦各言其子也。

lǐ yě sǐ yǒu guān ér wú guǒ wú bù tú xíng
鲤也死，有棺而无槨。吾不徒行
 yǐ wéi zhī guǒ yǐ wú cóng dà fū zhī hòu bù
 以为之槨。以吾从大夫之后，不
 kě tú xíng yě
 可徒行也。”

yán yuān sǐ zǐ yuē yī tiān sàng yú tiān
 ○ 颜渊死，子曰：“噫！天丧予！天
 sàng yú
 丧予！”

yán yuān sǐ zǐ kū zhī tòng cóng zhě yuē zǐ
 ②-9 颜渊死，子哭之恸。从者曰：“子
 tòng yǐ yuē yǒu tòng hū fēi fú rén zhī wèi
 恸矣！”曰：“有恸乎？非夫人之为
 tòng ér shuí wèi
 恸而谁为？”

yán yuān sǐ mén rén yù hòu zàng zhī zǐ yuē
 ○ 颜渊死，门人欲厚葬之。子曰：
 bù kě mén rén hòu zàng zhī zǐ yuē huí
 “不可。”门人厚葬之。子曰：“回

yě shì yú yóu fù yě yú bù dé shì yóu zǐ yě
也视予犹父也，予不得视犹子也。

fēi wǒ yě fú èr sān zǐ yě
非我也，夫二三子也。”

jì lù wèn shì guǐ shén zǐ yuē wèi néng shì
○ 季路问事鬼神。子曰：“未能事

rén yān néng shì guǐ yuē gǎn wèn sǐ yuē
人，焉能事鬼？”曰：“敢问死？”曰：

wèi zhī shēng yān zhī sǐ
“未知生，焉知死？”

mǐn zǐ shì cè yín yín rú yě zǐ lù hàng hàng
○ 闵子侍侧，闾闾如也；子路，行行

rú yě rǎn yǒu zǐ gòng kǎn kǎn rú yě zǐ
如也；冉有、子贡，侃侃如也。子

lè ruò yóu yě bù dé qí sǐ rán
乐。“若由也，不得其死然。”

lǔ rén wéi cháng fǔ mǐn zǐ qiān yuē réng jiù
○ 鲁人为长府。闵子骞曰：“仍旧

guàn rú zhí hé hé bì gǎi zuò zǐ yuē
贯，如之何？何必改作？”子曰：

fú rén bù yán yán bì yǒu zhòng
“夫人不言，言必有中。”

zǐ yuē yóu zhī sè xī wèi yú qiū zhī mén
○ 子曰：“由之瑟，奚为于丘之门？”

mén rén bù jìng zǐ lù zǐ yuē yóu yě shēng táng
门人不敬子路。子曰：“由也升堂
矣，未入于室也。”

zǐ gòng wèn shī yǔ shāng yě shú xián zǐ yuē
○ 子贡问：“师与商也孰贤？”子曰：

shī yě guò shāng yě bù jí yuē rán zé shī
“师也过，商也不及。”曰：“然则师

yù yú zǐ yuē guò yóu bù jí
愈与欤？”子曰：“过犹不及。”

jì shì fù yú zhōu gōng ér qiú yě wèi zhī jù liǎn
○ 季氏富于周公，而求也为之聚敛

ér fù yì zhī zǐ yuē fēi wú tú yě xiǎo
而附益之。子曰：“非吾徒也。小

zǐ míng gǔ ér gōng zhī kě yě
子鸣鼓而攻之，可也。”

chái yě yú shēn yě lǔ shī yě pì yóu yě
②-10 柴也愚，参也鲁，师也辟，由也
yàn
哂。

zǐ yuē huí yě qí shù hū lǚ kōng cì bù
○ 子曰：“回也其庶乎！屡空。赐不
shòu mìng ér huò zhī yān yì zé lǚ zhòng
受命而货殖焉，亿_臆则屡中。”

zǐ zhāng wèn shàn rén zhī dào zǐ yuē bù jiàn
○ 子张问善人之道。子曰：“不践
jì yì bù rù yú shì
迹，亦不入于室。”

zǐ yuē lùn dǔ shì yǔ jūn zǐ zhě hū sè
○ 子曰：“论笃是与，君子者乎？色
zhuāng zhě hū
庄者乎？”

zǐ lù wèn wén sī xíng zhū zǐ yuē yǒu fù
○ 子路问：“闻斯行诸？”子曰：“有父
xiōng zài rú zhī hé qí wén sī xíng zhī rǎn yǒu
兄在，如之何其闻斯行之？”冉有

wèn wén sī xíng zhū zǐ yuē wén sī xíng
问：“闻斯行诸？”子曰：“闻斯行

zhī gōng xī huá yuē yóu yě wèn wén sī xíng
之。”公西华曰：“由也问‘闻斯行

zhū zǐ yuē yǒu fù xiōng zài qiú yě wèn
诸’，子曰‘有父兄在’。求也问

wén sī xíng zhū zǐ yuē wén sī xíng zhī
‘闻斯行诸’，子曰‘闻斯行之’。

chì yě huò gǎn wèn zǐ yuē qiú yě tuì gù
赤也惑，敢问。”子曰：“求也退，故

jìn zhī yóu yě jiān rén gù tuì zhī
进之；由也兼人，故退之。”

zǐ wèi yú kuāng yán yuān hòu zǐ yuē wú yǐ
○ 子畏于匡，颜渊后。子曰：“吾以

rǔ wéi sǐ yǐ yuē zǐ zài huí hé gǎn
女汝为死矣！”曰：“子在，回何敢

sǐ
死？”

jì zǐ rán wèn zhòng yóu rǎn qiú kě wèi dà chén
○ 季子然问：“仲由、冉求可谓大臣

yú zǐ yuē wú yǐ zǐ wéi yì zhī wèn céng
与_欬？”子曰：“吾以子为异之问，曾
yóu yǔ qiú zhī wèn suǒ wèi dà chén zhě yǐ dào
由与求之问。所谓大臣者，以道
shì jūn bù kě zé zhǐ jīn yóu yǔ qiú yě kě
事君，不可则止。今由与求也，可
wèi jù chén yǐ yuē rán zé cóng zhī zhě
谓具臣矣。”曰：“然则从之者
yú zǐ yuē shì fù yǔ jūn yì bù cóng
与_欬？”子曰：“弑父与君，亦不从
yě
也。”

zǐ lù shǐ zǐ gāo wéi bì zǎi zǐ yuē zéi
○ 子路使子羔为费_鄆宰。子曰：“贼
fú rén zhī zǐ zǐ lù yuē yǒu mín rén yān
夫人之子！”子路曰：“有民人焉，
yǒu shè jì yān hé bì dú shū rán hòu wéi xué
有社稷焉，何必读书，然后为学？”
zǐ yuē shì gù wù fú nìng zhě
子曰：“是故恶夫佞者。”

zǐ lù zēng xī rǎn yǒu gōng xī huá shì zuò
②-11 子路、曾皙、冉有、公西华侍坐。

zǐ yuē yǐ wú yī rì zhǎng hū ěr wú wú yǐ
子曰：“以吾一日长乎尔，毋吾以
yě jū zé yuē bù wú zhī yě rú huò zhī
也。居则曰：‘不吾知也。’如或知
ěr zé hé yǐ zāi zǐ lù shuài ěr ér duì yuē
尔，则何以哉？”子路率尔而对曰：

qiān shèng zhī guó shè hū dà guó zhī jiān jiā zhī
“千乘之国，摄乎大国之间，加之
yǐ shī lǚ yīn zhī yǐ jī jǐn yóu yě wéi zhī
以师旅，因之以饥谨，由也为之，
bì jí sān nián kě shǐ yǒu yǒng qiě zhī fāng yě
比及三年，可使有勇，且知方也。”

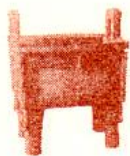
fū zǐ shěn zhī qiú ěr hé rú duì yuē
夫子哂之。“求，尔何如？”对曰：

fāng liù qī shí rú wǔ liù shí qiú yě wéi zhī
“方六七十，如五六十，求也为之，

bì jí sān nián kě shǐ zú mín rú qí lǐ yuè
比及三年，可使足民。如其礼乐，

yǐ sì jūn zǐ chì ěr hé rú duì yuē
以俟君子。”“赤，尔何如？”对曰：

fēi yuē néng zhī yuàn xué yān zōng miào zhī shì
“非曰能之，愿学焉。宗庙之事，
rú huì tóng duān zhāng fǔ yuàn wéi xiǎo xiàng yān
如会同，端章甫，愿为小相焉。”

diǎn ěr hé rú gǔ sè xī kēng ěr shě
“点，尔何如？”鼓瑟希^稀，铿尔，舍
sè ér zuò duì yuē yì hū sān zǐ zhě zhī
瑟而作，对曰：“异乎三子者之
zhuàn zǐ yuē hé shāng hū yì gè yán qí zhì
撰。”子曰：“何伤乎？亦各言其志
yě yuē mù chūn zhě chūn fú jì chéng guān
也。”曰：“莫^暮春者，春服既成，冠
zhě wǔ liù rén tóng zǐ liù qī rén yù hū yí
者五六人，童子六七人，浴乎沂，
fēng hū wǔ yú yǒng ér guī fū zǐ kuì rán tàn
风乎舞雩，咏而归。”夫子喟然叹
yuē wú yǔ diǎn yě sān zǐ zhě chū zēng xī
曰：“吾与点也！”三子者出，曾皙^皙
hòu zēng xī yuē fú sān zǐ zhě zhī yán hé
后。曾皙曰：“夫三子者之言何
rú zǐ yuē yì gè yán qí zhì yě yǐ yǐ
如？”子曰：“亦各言其志也已矣！”

yuē fū zǐ hé shěn yóu yě yuē wéi guó yǐ
 曰：“夫子何哂由也？”曰：“为国以
 lǐ qí yán bù ràng shì gù shěn zhī wéi qiú
 礼，其言不让，是故哂之。”“唯求
 zé fēi bāng yě yú ān jiàn fāng liù qī shí
 则非邦也与欤？”“安见方六七十，
 rú wǔ liù shí ér fēi bāng yě zhě wéi chì zé
 如五六十，而非邦也者？”“唯赤则
 fēi bāng yě yú zōng miào huì tóng fēi zhū hóu
 非邦也与欤？”“宗庙会同，非诸侯
 ér hé chì yě wéi zhī xiǎo shú néng wéi zhī
 而何？赤也为之小，孰能为之
 dà
 大？”

yán yuān dì shí èr
颜 渊 第 十 二

yán yuān wèn rén zǐ yuē kè jǐ fù lǐ wéi
②-12 颜渊问仁。子曰：“克己复礼为

rén yī rì kè jǐ fù lǐ tiān xià guī rén yān
仁。一日克己复礼，天下归仁焉。

wéi rén yóu jǐ ér yóu rén hū zāi yán yuān yuē
为仁由己，而由人乎哉？”颜渊曰：

qǐng wèn qí mù zǐ yuē fēi lǐ wù shì fēi
“请问其目？”子曰：“非礼勿视，非

lǐ wù tīng fēi lǐ wù yán fēi lǐ wù dòng yán
礼勿听，非礼勿言，非礼勿动。”颜

yuān yuē huí suī bù mǐn qǐng shì sī yǔ yǐ
渊曰：“回虽不敏，请事斯语矣。”

zhòng gōng wèn rén zǐ yuē chū mén rú jiàn dà
○ 仲弓问仁。子曰：“出门如见大

bīn shǐ mǐn rú chéng dà jì jǐ suǒ bù yù wù
宾，使民如承大祭。己所不欲，勿

shī yú rén zài bāng wú yuàn zài jiā wú yuàn
施于人。在邦无怨，在家无怨。”

zhòng gōng yuē yōng suī bù mǐn qǐng shì sī yǔ
仲弓曰：“雍虽不敏，请事斯语
yǐ
矣。”

sī mǎ niú wèn rén zǐ yuē rén zhě qí yán
○ 司马牛问仁。子曰：“仁者，其言
yě rèn yuē qí yán yě rèn sī wèi zhī rén
也讱。”曰：“其言也讱，斯谓之仁
yǐ hū zǐ yuē wéi zhī nán yán zhī dé wú
已乎？”子曰：“为之难，言之得无
rèn hū
讱乎？”

sī mǎ niú wèn jūn zǐ zǐ yuē jūn zǐ bù yōu
○ 司马牛问君子。子曰：“君子不忧
bù jù yuē bù yōu bù jù sī wèi zhī jūn
不惧。”曰：“不忧不惧，斯谓之君
zǐ yǐ hū zǐ yuē nèi xǐng bù jiù fú hé
子已乎？”子曰：“内省不疚，夫何

yōu hé jù

忧何惧？”

○

sī mǎ niú yōu yuē

rén jiē yǒu xiōng dì

wǒ dú

司马牛忧曰：“人皆有兄弟，我独

wú

zǐ xià yuē

shāng wén zhī yǐ

sǐ shēng

亡无。”子夏曰：“商闻之矣：死生

yǒu mìng

fù guì zài tiān

jūn zǐ jìng ér wú shī

有命，富贵在天。君子敬而无失，

yǔ rén gōng ér yǒu lǐ

sì hǎi zhī nèi jiē xiōng dì

与人恭而有礼，四海之内皆兄弟

yě

jūn zǐ hé huàn hū

wú xiōng dì yě

也。君子何患乎无兄弟也？”

zǐ zhāng wèn míng

zǐ yuē

jìn rùn zhī zèn

②-13 子张问明。子曰：“浸润之谮，

fū shòu zhī sù

bù xíng yān

kě wèi míng yě yǐ

肤受之愬诉，不行焉，可谓明也已

yǐ

jìn rùn zhī zèn

fū shòu zhī sù

bù xíng

矣。浸润之谮，肤受之愬诉，不行

yān

kě wèi yuǎn yě yǐ yǐ

焉，可谓远也已矣。”

○ 子贡问政。子曰：“足食，足兵，民
 xìn zhī yǐ zǐ gòng yuē bì bù dé yǐ ér
 信之矣。”子贡曰：“必不得已而
 qù yú sī sān zhě hé xiān yuē qù bīng
 去，于斯三者何先？”曰：“去兵。”
 zǐ gòng yuē bì bù dé yǐ ér qù yú sī èr
 子贡曰：“必不得已而去，于斯二
 zhě hé xiān yuē qù shí zì gǔ jiē yǒu
 者何先？”曰：“去食。自古皆有
 sǐ mín wú xìn bù lì
 死，民无信不立。”

○ 棘子成曰：“君子质而已矣，何以
 wén wéi zǐ gòng yuē xī hū fū zǐ zhī shuō
 文为？”子贡曰：“惜乎！夫子之说
 jūn zǐ yě sì bù jí shé wén yóu zhì yě
 君子也。驷不及舌。文犹质也，
 zhì yóu wén yě hǔ bào zhī kuò yóu quǎn yáng zhī
 质犹文也。虎豹之鞶犹犬羊之
 kuò
 鞶。”

āi gōng wèn yú yǒu ruò yuē nián jī yòng bù zú
 ○ 哀公问于有若曰：“年饥，用不足，
 rú zhī hé yǒu ruò duì yuē hé chè hū
 如之何？”有若对曰：“盍彻乎？”
 yuē èr wú yóu bù zú rú zhī hé qí chè
 曰：“二，吾犹不足，如之何其彻
 yě duì yuē bǎi xìng zú jūn shú yǔ bù zú
 也？”对曰：“百姓足，君孰与不足？
 bǎi xìng bù zú jūn shú yǔ zú
 百姓不足，君孰与足？”

zǐ zhāng wèn chóng dé biàn huò zǐ yuē zhǔ zhōng
 ○ 子张问崇德辨惑。子曰：“主忠
 xìn xǐ yì chóng dé yě ài zhī yù qí shēng
 信，徙义，崇德也。爱之欲其生，
 wù zhī yù qí sǐ jì yù qí shēng yòu yù qí
 恶之欲其死。既欲其生，又欲其
 sǐ shì huò yě chéng bù yǐ fù yì zhī yǐ
 死，是惑也。‘诚不以富，亦祇以
 yì
 异。’”

qí jǐng gōng wèn zhèng yú kǒng zǐ kǒng zǐ duì
②-14 齐景公问政于孔子。孔子对

yuē jūn jūn chén chén fù fù zǐ zǐ gōng
曰：“君君，臣臣，父父，子子。”公

yuē shàn zāi xìn rú jūn bù jūn chén bù chén
曰：“善哉！信如君不君，臣不臣，

fù bù fù zǐ bù zǐ suī yǒu sù wú dé ér
父不父，子不子，虽有粟，吾得而

shí zhū
食诸？”

zǐ yuē piàn yán kě yǐ zhé yù zhě qí yóu yě
○ 子曰：“片言可以折狱者，其由也

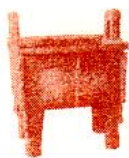
yú zǐ lù wú sù nuò
与欤！”子路无宿诺。

zǐ yuē tīng sòng wú yóu rén yě bì yě shǐ
○ 子曰：“听讼，吾犹人也。必也使

wú sòng hū
无讼乎！”

zǐ zhāng wèn zhèng zǐ yuē jū zhī wú juàn xíng
○ 子张问政。子曰：“居之无倦，行

zhī yǐ zhōng

之以忠。”

zǐ yuē bó xué yú wén yuē zhī yǐ lǐ yì kě

○ 子曰：“博学于文，约之以礼，亦可

yǐ fú pàn yǐ fú

以弗畔_叛矣夫。”

zǐ yuē jūn zǐ chéng rén zhī měi bù chéng rén zhī

○ 子曰：“君子成人之美，不成人之

è xiǎo rén fǎn shì

恶。小人反是。”

jì kāng zǐ wèn zhèng yú kǒng zǐ kǒng zǐ duì yuē

○ 季康子问政于孔子。孔子对曰：

zhèng zhě zhèng yě zǐ shuài yǐ zhèng shú gǎn bù

“政者，正也。子帅以正，孰敢不

zhèng

正！”

jì kāng zǐ huàn dào wèn yú kǒng zǐ kǒng zǐ duì

○ 季康子患盗，问于孔子。孔子对

yuē gǒu zǐ zhī bù yù suī shǎng zhī bù qiè

曰：“苟子之不欲，虽赏之不窃。”

jì kāng zǐ wèn zhèng yú kǒng zǐ yuē rú shā wú
 ① 季康子问政于孔子曰：“如杀无
 dào yǐ jiù yǒu dào hé rú kǒng zǐ duì yuē
 道，以就有道，何如？”孔子对曰：
 zǐ wéi zhèng yān yòng shā zǐ yù shàn ér mín
 “子为政，焉用杀？子欲善，而民
 shàn yǐ jūn zǐ zhī dé fēng xiǎo rén zhī dé cǎo
 善矣。君子之德风，小人之德草。
 cǎo shàng zhī fēng bì yǎn
 草上之风，必偃。”

zǐ zhāng wèn shì hé rú sī kě wèi zhī dá
 ②-15 子张问：“士何如斯可谓之达
 yǐ zǐ yuē hé zāi ěr suǒ wèi dá zhě
 矣？”子曰：“何哉，尔所谓达者？”
 zǐ zhāng duì yuē zài bāng bì wén zài jiā bì
 子张对曰：“在邦必闻，在家必
 wén zǐ yuē shì wén yě fēi dá yě fū
 闻。”子曰：“是闻也，非达也。夫
 dá yě zhě zhì zhí ér hào yì chá yán ér guān
 达也者，质直而好义，察言而观
 sè lǜ yǐ xià rén zài bāng bì dá zài jiā bì
 色，虑以下人。在邦必达，在家必

dá fú wén yě zhě sè qǔ rén ér xíng wéi jū
达。夫闻也者，色取仁而行违，居
zhī bù yí zài bāng bì wén zài jiā bì wén
之不疑。在邦必闻，在家必闻。”

fán chí cóng yóu yú wǔ yú zhī xià yuē gǎn wèn chóng
○樊迟从游于舞雩之下，曰：“敢问崇
dé xiū tè biàn huò zǐ yuē shàn zāi wèn xiān
德、修慝、辩惑。”子曰：“善哉问！先
shì hòu dé fēi chóng dé yú gōng qí è wú gōng
事后得，非崇德与^欤？攻其恶，无攻
rén zhī è fēi xiū tè yú yī zhāo zhī fèn wàng
人之恶，非修慝与^欤？一朝之忿，忘
qí shēn yǐ jí qí qīn fēi huò yú
其身，以及其亲，非惑与^欤？”

fán chí wèn rén zǐ yuē ài rén wèn zhì
○樊迟问仁。子曰：“爱人。”问知^智。
zǐ yuē zhī rén fán chí wèi dá zǐ yuē
子曰：“知人。”樊迟未达。子曰：
jǔ zhí cuò zhū wǎng néng shǐ wǎng zhě zhí fán chí
“举直错诸枉，能使枉者直。”樊迟

tuì jiàn zǐ xià yuē xiàng yě wú jiàn yú fū zǐ
退，见子夏，曰：“乡向也吾见于夫子
ér wèn zhì zǐ yuē jǔ zhí cuò zhū wǎng néng shǐ
而问知智，子曰：‘举直错诸枉，能使
wǎng zhě zhí hé wèi yě zǐ xià yuē fù zāi
枉者直。’何谓也？”子夏曰：“富哉
yán hū shùn yǒu tiān xià xuǎn yú zhòng jǔ gāo
言乎！舜有天下，选于众，举皋
yáo bù rén zhě yuǎn yǐ tāng yǒu tiān xià xuǎn yú
陶，不仁者远矣。汤有天下，选于
zhòng jǔ yī yǐn bù rén zhě yuǎn yǐ
众，举伊尹，不仁者远矣。”

zǐ gòng wèn yǒu zǐ yuē zhōng gào ér shàn dào zhī
○ 子贡问友。子曰：“忠告而善道之，
bù kě zé zhǐ wú zì rǔ yān
不可则止，毋自辱焉。”

zēng zǐ yuē jūn zǐ yǐ wén huì yǒu yǐ yǒu fǔ
○ 曾子曰：“君子以文会友，以友辅
rén
仁。”

zǐ lù dì shí sān
子路第十三

zǐ lù wèn zhèng zǐ yuē xiān zhī láo
②-16 子路问政。子曰：“先之，劳
zhī qǐng yì yuē wú juàn
之。”请益。曰：“无倦。”

zhòng gōng wéi jì shì zǎi wèn zhèng zǐ yuē xiān
○ 仲弓为季氏宰，问政。子曰：“先
yǒu sī shè xiǎo guò jǔ xián cái yuē yān zhī
有司，赦小过，举贤才。”曰：“焉知
xián cái ér jǔ zhī yuē jǔ ěr suǒ zhī ěr
贤才而举之？”曰：“举尔所知。尔
suǒ bù zhī rén qí shě zhū
所不知，人其舍诸？”

zǐ lù yuē wèi jūn dài zǐ ér wéi zhèng zǐ jiāng
○ 子路曰：“卫君待子而为政，子将
xī xiān zǐ yuē bì yě zhèng míng hū zǐ lù
奚先？”子曰：“必也正名乎！”子路

yuē yǒu shì zāi zǐ zhī yū yě xī qí
 曰：“有是哉，子之迂也！奚其
 zhèng zǐ yuē yě zāi yóu yě jūn zǐ yú
 正？”子曰：“野哉，由也！君子于
 qí suǒ bù zhī gài quē rú yě míng bù zhèng zé
 其所不知，盖阙如也。名不正，则
 yán bù shùn yán bù shùn zé shì bù chéng shì bù
 言不顺；言不顺，则事不成；事不
 chéng zé lǐ yuè bù xīng lǐ yuè bù xīng zé xíng
 成，则礼乐不兴；礼乐不兴，则刑
 fá bù zhòng xíng fá bù zhòng zé mín wú suǒ cuò shǒu
 罚不中；刑罚不中，则民无所措手
 zú gù jūn zǐ míng zhī bì kě yán yě yán zhī
 足。故君子名之必可言也，言之
 bì kě xíng yě jūn zǐ yú qí yán wú suǒ gǒu
 必可行也。君子于其言，无所苟
 ér yǐ yǐ
 而已矣。”

fán chí qǐng xué jià zǐ yuē wú bù rú lǎo
 ○樊迟请学稼。子曰：“吾不如老
 nóng qǐng xué wéi pǔ yuē wú bù rú lǎo
 农。”请学为圃。曰：“吾不如老

pǔ fán chí chū zǐ yuē xiǎo rén zāi fán
圃。”樊迟出。子曰：“小人哉，樊
xū yě shàng hào lǐ zé mín mò gǎn bù jìng shàng
须也！上好礼，则民莫敢不敬；上
hào yì zé mín mò gǎn bù fú shàng hào xìn zé
好义，则民莫敢不服；上好信，则
mín mò gǎn bù yòng qíng fú rú shì zé sì fāng
民莫敢不用情。夫如是，则四方
zhī mín qiǎng fù qí zǐ ér zhì yǐ yān yòng jià
之民襁负其子而至矣，焉用稼？”

zǐ yuē sòng shī sān bǎi shòu zhī yǐ zhèng
②-17 子曰：“诵《诗》三百，授之以政，
bù dá shǐ yú sì fāng bù néng zhuān duì suī duō
不达；使于四方，不能专对；虽多，
yì xī yǐ wéi
亦奚以为？”

zǐ yuē qí shēn zhèng bù lìng ér xíng qí shēn bù
○ 子曰：“其身正，不令而行；其身不
zhèng suī lìng bù cóng
正，虽令不从。”

zǐ yuē lǔ wèi zhī zhèng xiōng dì yě
○ 子曰：“鲁卫之政，兄弟也。”

zǐ wèi wèi gōng zǐ jīng shàn jū shì shǐ yǒu
○ 子谓卫公子荆，“善居室。始有，
yuē gǒu hé yǐ shǎo yǒu yuē gǒu wán
曰：‘苟合矣。’少有，曰：‘苟完
yǐ fù yǒu yuē gǒu měi yǐ
矣。’富有，曰：‘苟美矣。’”

zǐ shì wèi rǎn yǒu pú zǐ yuē shù yǐ
○ 子适卫，冉有仆。子曰：“庶矣
zāi rǎn yǒu yuē jì shù yǐ yòu hé jiā
哉！”冉有曰：“既庶矣，又何加
yān yuē fù zhī yuē jì fù yǐ yòu
焉？”曰：“富之。”曰：“既富矣，又
hé jiā yān yuē jiào zhī
何加焉？”曰：“教之。”

zǐ yuē gǒu yǒu yòng wǒ zhě jī yuè ér yǐ kě
○ 子曰：“苟有用我者，期月而已可
yě sān nián yǒu chéng
也，三年有成。”

zǐ yuē shàn rén wéi bāng bǎi nián yì kě yǐ shèng
○ 子曰：“‘善人为邦百年，亦可以胜
cán qù shā yǐ chéng zāi shì yán yě
残去杀矣。’诚哉是言也！”

zǐ yuē rú yǒu wáng zhě bì shì ér hòu rén
○ 子曰：“如有王者，必世而后仁。”

zǐ yuē gǒu zhèng qí shēn yǐ yú cóng zhèng hū hé
○ 子曰：“苟正其身矣，于从政乎何
yǒu bù néng zhèng qí shēn rú zhèng rén hé
有？不能正其身，如正人何？”

rǎn zǐ tuì cháo zǐ yuē hé yàn yě duì
○ 冉子退朝。子曰：“何晏也？”对
yuē yǒu zhèng zǐ yuē qí shì yě rú yǒu
曰：“有政。”子曰：“其事也。如有
zhèng suī bù wú yǐ wú qí yù wén zhī
政，虽不吾以，吾其与闻之。”

dìng gōng wèn yī yán ér kě yǐ xīng bāng yǒu
②-18 定公问：“一言而可以兴邦，有
zhū kǒng zǐ duì yuē yán bù kě yǐ ruò shì qí
诸？”孔子对曰：“言不可以若是其

jī yě rén zhī yán yuē wéi jūn nán wéi chén
 几也。人之言曰：‘为君难，为臣
 bù yì rú zhī wéi jūn zhī nán yě bù jī hū
 不易。’如知为君之难也，不几乎
 yī yán ér xīng bāng hū yuē yī yán ér sàng
 一言而兴邦乎？”曰：“一言而丧
 bāng yǒu zhū kǒng zǐ duì yuē yán bù kě yǐ
 邦，有诸？”孔子对曰：“言不可以
 ruò shì qí jī yě rén zhī yán yuē yú wú lè
 若是其几也。人之言曰：‘予无乐
 hū wéi jūn wéi qí yán ér mò yú wéi yě rú
 乎为君，唯其言而莫予违也。’如
 qí shàn ér mò zhī wéi yě bù yì shàn hū rú
 其善而莫之违也，不亦善乎？如
 bù shàn ér mò zhī wéi yě bù jī bū yī yán ér
 不善而莫之违也，不几乎一言而
 sàng bāng hū
 丧邦乎？”

yè gōng wèn zhèng zǐ yuē jìn zhě yuè yuǎn zhě
 ○ 叶公问政。子曰：“近者说_悦，远者
 lái
 来。”

zǐ xià wéi jǔ fǔ zǎi wèn zhèng zǐ yuē wú
○ 子夏为莒父宰，问政。子曰：“无
yù sù wú jiàn xiǎo lì yù sù zé bù dá jiàn
欲速，无见小利。欲速则不达，见
xiǎo lì zé dà shì bù chéng
小利则大事不成。”

yè gōng yù kǒng zǐ yuē wú dǎng yǒu zhí gōng zhě
○ 叶公语孔子曰：“吾党有直躬者，
qí fù rǎng yáng ér zǐ zhèng zhī kǒng zǐ yuē
其父攘羊，而子证之。”孔子曰：
wú dǎng zhī zhí zhě yì yú shì fù wèi zǐ yǐn
“吾党之直者异于是。父为子隐，
zǐ wèi fù yǐn zhí zài qí zhōng yǐ
子为父隐，直在其中矣。”

fán chí wèn rén zǐ yuē jū chǔ gōng zhí shì
○ 樊迟问仁。子曰：“居处恭，执事
jìng yǔ rén zhōng suī zhī yí dí bù kě qì
敬，与人忠。虽之夷狄，不可弃
yě
也。”

○ 子贡问曰：“何如斯可谓之士矣？”

子曰：“行己有耻，使于四方，不辱

君命，可谓士矣。”曰：“敢问其

次？”曰：“宗族称孝焉，乡党称

弟_悌焉。”曰：“敢问其次？”曰：“言

必信，行必果，硠硠然小人哉！抑

亦可以为次矣。”曰：“今之从政者

何如？”子曰：“噫！斗筭之人，何

足算也？”

②-19 子曰：“不得中行而与之，必也

狂狷乎！狂者进取，狷者有所不

wéi yě

为也。”

- zǐ yuē nán rén yǒu yán yuē rén ér wú héng
子曰：“南人有言曰：‘人而无恒，
bù kě yǐ zuò wū yī shàn fú bù héng qí
不可以作巫医。’善夫！‘不恒其
dé huò chéng zhī xiū zǐ yuē bù zhān ér yǐ
德，或承之羞。’”子曰：“不占而已
yǐ
矣。”

- zǐ yuē jūn zǐ hé ér bù tóng xiǎo rén tóng ér
子曰：“君子和而不同，小人同而
bù hé
不和。”

- zǐ gòng wèn yuē xiāng rén jiē hào zhī hé rú
子贡问曰：“乡人皆好之，何如？”
zǐ yuē wèi kě yě xiāng rén jiē wù zhī hé
子曰：“未可也。”“乡人皆恶之，何
rú zǐ yuē wèi kě yě bù rú xiāng rén zhī
如？”子曰：“未可也。不如乡人之

shàn zhě hào zhī qí bù shàn zhě wù zhī

善者好之，其不善者恶之。”

zǐ yuē jūn zǐ yì shì ér nán yuè yě yuè

○子曰：“君子易事而难说悦也。说悦

zhī bù yǐ dào bù yuè yě jí qí shǐ rén yě

之不以道，不说悦也；及其使人也，

qì zhī xiǎo rén nán shì ér yì yuè yě yuè

器之。小人难事而易说悦也。说悦

zhī suī bù yǐ dào yuè yě jí qí shǐ rén yě

之虽不以道，说悦也；及其使人也，

qiú bèi yān

求备焉。”

zǐ yuē jūn zǐ tài ér bù jiāo xiǎo rén jiāo ér

○子曰：“君子泰而不骄，小人骄而

bù tài

不泰。”

zǐ yuē gāng yì mù nè jìn rén

○子曰：“刚毅木讷，近仁。”

zǐ lù wèn yuē hé rú sī kě wèi zhī shì yǐ

○子路问曰：“何如斯可谓之士矣？”

zǐ yuē qiè qiè sī sī yí yí rú yě kě wèi
子曰：“切切偲偲，怡怡如也，可谓
shì yǐ péng yǒu qiè qiè sī sī xiōng dì yí
士矣。朋友切切偲偲，兄弟怡
yí
怡。”

zǐ yuē shàn rén jiào mǐn qī nián yì kě yǐ jí
○ 子曰：“善人教民七年，亦可以即
róng yǐ
戎矣。”

zǐ yuē yǐ bù jiào mǐn zhàn shì wèi qì zhī
○ 子曰：“以不教民战，是谓弃之。”

xiàn wèn dì shí sì

宪问第十四

xiàn wèn chǐ zǐ yuē bāng yǒu dào gǔ bāng

②-20 宪问耻。子曰：“邦有道，穀；邦

wú dào gǔ chǐ yě kè fá yuàn yù bù

无道，穀，耻也。”“克、伐、怨、欲不

xíng yān kě yǐ wéi rén yǐ zǐ yuē kě yǐ

行焉，可以为仁矣？”子曰：“可以

wéi nán yǐ rén zé wú bù zhī yě

为难矣，仁则吾不知也。”

zǐ yuē shì ér huái jū bù zú yǐ wéi shì

○ 子曰：“士而怀居，不足以为士

yǐ

矣。”

zǐ yuē bāng yǒu dào wēi yán wēi xíng bāng wú

○ 子曰：“邦有道，危言危行；邦无

dào wēi xíng yán xùn

道，危行言逊。”

zǐ yuē yǒu dé zhě bì yǒu yán yǒu yán zhě bù
○ 子曰：“有德者必有言，有言者不
bì yǒu dé rén zhě bì yǒu yǒng yǒng zhě bù bì
必有德。仁者必有勇，勇者不必
yǒu rén
有仁。”

nán gōng kuò wèn yú kǒng zǐ yuē yì shàn shè ào
○ 南宫适问于孔子曰：“羿善射，奭
dàngzhōu jù bù dé qí sǐ rán yǔ jì gōng jià
荡舟，俱不得其死然。禹、稷躬稼
ér yǒu tiān xià fū zǐ bù dá nán gōng kuò
而有天下。”夫子不答。南宫适
chū zǐ yuē jūn zǐ zāi ruò rén shàng dé zāi
出，子曰：“君子哉若人！尚德哉
ruò rén
若人！”

zǐ yuē jūn zǐ ér bù rén zhě yǒu yǐ fú wèi
○ 子曰：“君子而不仁者有矣夫！未
yǒu xiǎo rén ér rén zhě yě
有小人而仁者也！”

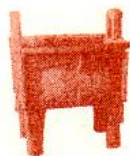
zǐ yuē ài zhī néng wù láo hū zhōng yān néng
○ 子曰：“爱之，能勿劳乎？忠焉，能
wù huì hū
勿悔乎？”

zǐ yuē wéi mìng bì chén cǎo chuàng zhī shì shū
○ 子曰：“为命，裨谌草创之，世叔
tǎo lùn zhī xíng rén zǐ yǔ xiū shì zhī dōng lǐ zǐ
讨论之，行人子羽修饰之，东里子
chǎn rùn sè zhī
产润色之。”

huò wèn zǐ chǎn zǐ yuē huì rén yě wèn
②-21 或问子产，子曰：“惠人也。”问
zǐ xī yuē bǐ zāi bǐ zāi wèn guǎn zhòng
子西，曰：“彼哉彼哉！”问管仲，
yuē rén yě duó bó shì pián yì sān bǎi fàn shū
曰：“人也，夺伯氏骈邑三百，饭疏
shí mò chǐ wú yuàn yán
食，没齿无怨言。”

zǐ yuē pín ér wú yuàn nán fù ér wú jiāo
○ 子曰：“贫而无怨难，富而无骄

yì
易。”

zǐ yuē mèng gōng chuò wéi zhào wèi lǎo zé yōu bù
○子曰：“孟公绰为赵魏老则优，不
kě yǐ wéi téng xuē dà fū
可以为滕薛大夫。”

zǐ lù wèn chéng rén zǐ yuē ruò zāng wǔ zhòng zhī
○子路问成人。子曰：“若臧武仲之
zhī gōng chuò zhī bù yù biàn zhuāng zǐ zhī yǒng
知^智、公绰之不欲、卞庄子之勇、
rǎn qiú zhī yì wén zhī yǐ lǐ yuè yì kě yǐ wéi
冉求之艺，文之以礼乐，亦可以为
chéng rén yǐ yuē jīn zhī chéng rén zhě hé bì
成人矣。”曰：“今之成人者何必
rán jiàn lì sī yì jiàn wēi shòu mìng jiǔ yāo
然？见利思义，见危授命，久要^约
bù wàng píng shēng zhī yán yì kě yǐ wéi chéng rén
不忘平生之言，亦可以为成人
yǐ
矣。”

zǐ wèn gōng shū wén zǐ yú gōng míng gǔ yuē xìn
 ○ 子问公叔文子于公明贾，曰：“信
 hū fū zǐ bù yán bù xiào bù qǔ hū gōng
 乎，夫子不言，不笑，不取乎？”公
 míng gǔ duì yuē yǐ gào zhě guò yě fū zǐ shí
明贾对曰：“以告者过也。夫子时
 rán hòu yán rén bù yàn qí yán lè rán hòu xiào
 然后言，人不厌其言；乐然后笑，
 rén bù yàn qí xiào yì rán hòu qǔ rén bù yàn qí
 人不厌其笑；义然后取，人不厌其
 qǔ zǐ yuē qí rán qǐ qí rán hū
 取。”子曰：“其然？岂其然乎？”

zǐ yuē zāng wǔ zhòng yǐ fáng qiú wéi hòu yú lǔ
 ○ 子曰：“臧武仲以防求为后于鲁，
 suī yuē bù yāo jūn wú bù xìn yě
 虽曰不要君，吾不信也。”

zǐ yuē jìn wén gōng jué ér bù zhèng qí huán gōng
 ○ 子曰：“晋文公谪而不正，齐桓公
 zhèng ér bù jué
 正而不谪。”

zǐ lù yuē huán gōng shā gōng zǐ jiū shào hū
②-22 子路曰：“桓公杀公子纠，召忽

sǐ zhī guǎn zhòng bù sǐ yuē wèi rén hū
死之，管仲不死。”曰：“未仁乎？”

zǐ yuē huángōng jiǔ hé zhū hóu bù yǐ bīng chē
子曰：“桓公九合诸侯，不以兵车，

guǎnzhòng zhī lì yě rú qí rén rú qí rén
管仲之力也。如其仁！如其仁！”

zǐ gòng yuē guǎn zhòng fēi rén zhě yú huán gōng
○ 子贡曰：“管仲非仁者与欤？桓公

shā gōng zǐ jiū bù néng sǐ yòu xiàng zhī zǐ
杀公子纠，不能死，又相之。”子

yuē guǎnzhòng xiàng huán gōng bà zhū hóu yī kuāng
曰：“管仲相桓公，霸诸侯，一匡

tiān xià mín dào yú jīn shòu qí cì wēi guǎn zhòng
天下，民到于今受其赐。微管仲，

wú qí pī fà zuǒ rèn yǐ qǐ ruò pǐ fū pǐ
吾其被披发左衽矣。岂若匹夫匹

fù zhī wéi liàng yě zì jīng yú gōu dú ér mò zhī
妇之为谅也，自经于沟渎而莫之

zhī yě
知也。”

gōng shū wén zǐ zhī chén dà fū zhuàn yǔ wén zǐ tóng
 ○ 公叔文子之臣大夫僎，与文子同
 shēng zhū gōng zǐ wén zhī yuē kě yǐ wéi
 升诸公。子闻之，曰：“可以为
 wén yǐ
 ‘文’矣！”

zǐ yán wèi líng gōng zhī wú dào yě kāng zǐ yuē
 ○ 子言卫灵公之无道也，康子曰：
 fú rú shì xī ér bù sàng kǒng zǐ yuē zhòng
 “夫如是，奚而不丧？”孔子曰：“仲
 shū yǔ zhì bīn kè zhù tuó zhì zōng miào wáng sūn gǔ
叔圉治宾客，祝鮀治宗庙，王孙贾
 zhì jūn lǚ fú rú shì xī qí sàng
 治军旅。夫如是，奚其丧？”

zǐ yuē qí yán zhī bù zuò zé wéi zhī yě
 ○ 子曰：“其言之不忤，则为之也
 nán
 难。”

chén chéng zǐ shì jiǎn gōng kǒng zǐ mù yù ér cháo
 ○ 陈成子弑简公。孔子沐浴而朝，

gào yú āi gōng yuē chén héng shì qí jūn qǐng tǎo
告于哀公曰：“陈恒弑其君，请讨

zhī gōng yuē gào fú sān zǐ kǒng zǐ yuē
之。”公曰：“告夫三子。”孔子曰：

yǐ wú cóng dà fū zhī hòu bù gǎn bù gào yě
“以吾从大夫之后，不敢不告也！”

jūn yuē gào fú sān zǐ zhě zhī sān zǐ gào
君曰“告夫三子”者。”之三子告，

bù kě kǒng zǐ yuē yǐ wú cóng dà fū zhī
不可。孔子曰：“以吾从大夫之

hòu bù gǎn bù gào yě
后，不敢不告也。”

zǐ lù wèn shì jūn zǐ yuē wù qī yě
②-23 子路问事君。子曰：“勿欺也，

ér fàn zhī
而犯之。”

zǐ yuē jūn zǐ shàng dá xiǎo rén xià dá
○ 子曰：“君子上达，小人下达。”

zǐ yuē gǔ zhī xué zhě wèi jǐ jīn zhī xué zhě
○ 子曰：“古之学者为己，今之学者

wèi rén

为人。”

○ qú bó yù shǐ rén yú kǒng zǐ kǒng zǐ yǔ zhī zuò
蘧伯玉使人于孔子。孔子与之坐

ér wèn yān yuē fū zǐ hé wéi duì yuē
而问焉，曰：“夫子何为？”对曰：

fū zǐ yù guǎ qí guò ér wèi néng yě shǐ zhě
“夫子欲寡其过而未能也。”使者

chū zǐ yuē shǐ hū shǐ hū
出。子曰：“使乎！使乎！”

○ zǐ yuē bù zài qí wèi bù móu qí zhèng zēng
子曰：“不在其位，不谋其政。”曾

zǐ yuē jūn zǐ sī bù chū qí wèi
子曰：“君子思不出其位。”

○ zǐ yuē jūn zǐ chǐ qí yán ér guò qí xíng
子曰：“君子耻其言而过其行。”

○ zǐ yuē jūn zǐ dào zhě sān wǒ wú néng yān rén
子曰：“君子道者三，我无能焉：仁

zhě bù yōu zhì zhě bù huò yǒng zhě bù jù
者不忧，知^智者不惑，勇者不惧。”

zǐ gòng yuē fū zǐ zì dào yě

子贡曰：“夫子自道也。”

zǐ gòng fāng rén zǐ yuē cì yě xián hū zāi

○ 子贡方人。子曰：“赐也贤乎哉？”

fú wǒ zé bù xiá

夫我则不暇。”

zǐ yuē bù huàn rén zhī bù jǐ zhī huàn qí bù

○ 子曰：“不患人之不己知，患其不

néng yě

能也。”

zǐ yuē bù nì zhà bù yì bù xìn yì yì

○ 子曰：“不逆诈，不亿臆不信，抑亦

xiān jué zhě shì xián hū

先觉者，是贤乎！”

wēi shēng mǔ wèi kǒng zǐ yuē qiū hé wèi shì xī

②-24 微生亩谓孔子曰：“丘何为是栖

xī zhě yú wú nǎi wéi nìng hū kǒng zǐ yuē

栖者与欤？无乃为佞乎？”孔子曰：

fēi gǎn wéi nìng yě jì gù yě

“非敢为佞也，疾固也。”

zǐ yuē jì bù chēng qí lì chēng qí dé yě
○ 子曰：“骥不称其力，称其德也。”

huò yuē yǐ dé bào yuàn hé rú zǐ yuē hé
○ 或曰：“以德报怨，何如？”子曰：“何
yǐ bào dé yǐ zhí bào yuàn yǐ dé bào dé
以报德？以直报怨，以德报德。”

zǐ yuē mò wǒ zhī yě fú zǐ gòng yuē hé wèi
○ 子曰：“莫我知也夫！”子贡曰：“何为
qí mò zhī zǐ yě zǐ yuē bù yuàn tiān bù yóu
其莫知子也？”子曰：“不怨天，不尤
rén xià xué ér shàng dá zhī wǒ zhě qí tiān hū
人，下学而上达。知我者其天乎！”

gōng bó liáo sù zǐ lù yú jì sūn zǐ fú jǐng bó
○ 公伯寮愬_诉子路于季孙。子服景伯
yǐ gào yuē fū zǐ gù yǒu huò zhì yú gōng bó
以告，曰：“夫子固有惑志于公伯
liáo wú lì yóu néng sì zhū shì cháo zǐ yuē dào
寮，吾力犹能肆诸市朝。”子曰：“道
zhī jiāng xíng yě yú mìng yě dào zhī jiāng fèi yě
之将行也与_欤，命也；道之将废也

yú mìng yě gōng bó liáo qí rú mìng hé
与_欤，命也。公伯寮其如命何！”

○ zǐ yuē xián zhě bì shì qí cì bì dì qí
子曰：“贤者辟_避世，其次辟_避地，其
cì bì sè qí cì bì yán zǐ yuē zuò zhě
次辟_避色，其次辟_避言。”子曰：“作者
qī rén yǐ
七人矣。”

○ zǐ lù sù yú shí mén chén mén yuē xī zì
子路宿于石门。晨门曰：“奚自？”
zǐ lù yuē zì kǒng shì yuē shì zhī qí bù
子路曰：“自孔氏。”曰：“是知其不
kě ér wéi zhī zhě yú
可而为之者与_欤？”

②-25 zǐ jī qīng yú wèi yǒu hè kuì ér guò kǒng shì
子击磬于卫。有荷蕢而过孔氏
zhī mén zhě yuē yǒu xīn zāi jī qīng hū jì
之门者，曰：“有心哉，击磬乎！”既
ér yuē bǐ zāi kēng kēng hū mò jǐ zhī yě
而曰：“鄙哉，硜硜乎！莫己知也，

sī jǐ ér yǐ yǐ shēn zé lì qiǎn zé qì
斯已而已矣。深则厉，浅则揭。”

zǐ yuē guǒ zāi mò zhī nán yǐ
子曰：“果哉！末之难矣。”

zǐ zhāng yuē shū yún gāo zōng liàng yīn sān
○ 子张曰：“《书》云：‘高宗谅阴，三
nián bù yán hé wèi yě zǐ yuē hé bì gāo
年不言。’何谓也？”子曰：“何必高
zōng gǔ zhī rén jiē rán jūn hōng bǎi guān zǒng jǐ
宗，古之人皆然。君薨，百官总已
yǐ tīng yú zhǒng zǎi sān nián
以听于冢宰三年。”

zǐ yuē shàng hào lǐ zé mín yì shǐ yě
○ 子曰：“上好礼，则民易使也。”

zǐ lù wèn jūn zǐ zǐ yuē xiū jǐ yǐ jìng
○ 子路问君子。子曰：“修己以敬。”
yuē rú sī ér yǐ hū yuē xiū jǐ yǐ ān
曰：“如斯而已乎？”曰：“修己以安
rén yuē rú sī ér yǐ hū yuē xiū jǐ
人。”曰：“如斯而已乎？”曰：“修己

yǐ ān bǎi xìng xiū jǐ yǐ ān bǎi xìng yáo shùn
以安百姓。修己以安百姓，尧舜

qí yóu bìng zhū
其犹病诸！”

yuán rǎng yí sì zǐ yuē yòu ér bù xùn
○ 原壤夷俟。子曰：“幼而不孙_逊

tì zhǎng ér wú shù yān lǎo ér bù sǐ shì wéi
弟_悌，长而无述焉，老而不死，是为

zéi yǐ zhàng kòu qí jìng
贼。”以杖叩其胫。

quē dǎng tóng zǐ jiāng mìng huò wèn zhī yuē yì zhě
○ 阙党童子将命。或问之曰：“益者

yú zǐ yuē wú jiàn qí jū yú wèi yě jiàn
与_欤？”子曰：“吾见其居于位也，见

qí yǔ xiān shēng bìng xíng yě fēi qiú yì zhě yě
其与先生并行也。非求益者也，

yù sù chéng zhě yě
欲速成者也。”

wèi líng gōng dì shí wǔ
卫 灵 公 第 十 五

wèi líng gōng wèn zhèn yú kǒng zǐ kǒng zǐ duì
③-1 卫灵公问陈阵于孔子。孔子对

yuē zǔ dòu zhī shì zé cháng wén zhī yǐ jūn lǚ
曰：“俎豆之事，则尝闻之矣；军旅
zhī shì wèi zhī xué yě míng rì suì xíng
之事，未之学也。”明日遂行。

zài chén jué liáng cóng zhě bìng mò néng xīng zǐ lù
○ 在陈绝粮，从者病，莫能兴。子路

yùn xiàn yuē jūn zǐ yì yǒu qióng hū zǐ yuē
愠见现曰：“君子亦有穷乎？”子曰：

jūn zǐ gù qióng xiǎo rén qióng sī làn yǐ
“君子固穷，小人穷斯滥矣。”

zǐ yuē cì yě rǔ yǐ yú wéi duō xué ér
○ 子曰：“赐也，女汝以予为多学而

zhì zhī zhě yú duì yuē rán fēi yú
识志之者与欤？”对曰：“然，非与欤？”

yuē fēi yě yú yī yǐ guàn zhī

曰：“非也，予一以贯之。”

zǐ yuē yóu zhī dé zhě xiǎn yǐ

○子曰：“由！知德者鲜矣。”

zǐ yuē wú wéi ér zhì zhě qí shùn yě yú

○子曰：“无为而治者，其舜也与欤！”

fú hé wéi zāi gōng jǐ zhèng nán miàn ér yǐ yǐ

夫何为哉？恭己正南面而已矣。”

zǐ zhāng wèn xíng zǐ yuē yán zhōng xìn xíng dǔ

○子张问行。子曰：“言忠信，行笃

jìng suī mǎn mò zhī bāng xíng yǐ yán bù zhōng xìn

敬，虽蛮貊之邦行矣。言不忠信，

xíng bù dǔ jìng suī zhōu lǐ xíng hū zāi lì zé

行不笃敬，虽州里行乎哉？立，则

jiàn qí cān yú qián yě zài yú zé jiàn qí yǐ yú

见其参于前也；在舆，则见其倚于

héng yě fú rán hòu xíng zǐ zhāng shū zhū shēn

衡也。夫然后行。”子张书诸绅。

zǐ yuē zhí zāi shǐ yú bāng yǒu dào rú shǐ

○子曰：“直哉史鱼！邦有道，如矢；

bāng wú dào rú shǐ jūn zǐ zāi qú bó yù
邦无道，如矢。君子哉蘧伯玉！

bāng yǒu dào zé shì bāng wú dào zé kě juǎn ér
邦有道，则仕；邦无道，则可卷而
huái zhī
怀之。”

zǐ yuē kě yǔ yán ér bù yǔ zhī yán shī
○ 子曰：“可与言，而与之言，失
rén bù kě yǔ yán ér yǔ zhī yán shī yán
人；不可与言，而与之言，失言。

zhì zhě bù shī rén yì bù shī yán
知^智者不失人，亦不失言。”

zǐ yuē zhì shì rén rén wú qiú shēng yǐ hài
③-2 子曰：“志士仁人，无求生以害
rén yǒu shā shēn yǐ chéng rén
仁，有杀身以成仁。”

zǐ gòng wèn wéi rén zǐ yuē gōng yù shàn qí
○ 子贡问为仁。子曰：“工欲善其
shì bì xiān lì qí qì jū shì bāng yě shì qí
事，必先利其器。居是邦也，事其

dà fū zhī xián zhě yǒu qí shì zhī rén zhě
大夫之贤者，友其士之仁者。”

○ yán yuān wèn wéi bāng zǐ yuē xíng xià zhī shí
颜渊问为邦。子曰：“行夏之时，
chéng yīn zhī lù fú zhōu zhī miǎn yuè zé sháo
乘殷之辂，服周之冕，乐则《韶》、
wǔ fàng zhèng shēng yuǎn nìng rén zhèng shēng
《舞》。放郑声，远佞人。郑声
yín nìng rén dài
淫，佞人殆。”

zǐ yuē rén wú yuǎn lǜ bì yǒu jìn yōu
○ 子曰：“人无远虑，必有近忧。”

zǐ yuē yǐ yǐ hū wú wèi jiàn hào dé rú hào
○ 子曰：“已矣乎！吾未见好德如好
sè zhě yě
色者也。”

zǐ yuē zāng wén zhòng qí qiè wèi zhě yú zhī
○ 子曰：“臧文仲其窃位者与欤！知
liǔ xià huì zhī xián ér bù yǔ lì yě
柳下惠之贤，而不与立也。”

zǐ yuē gōng zì hòu ér bó zé yú rén zé yuǎn
○ 子曰：“躬自厚而薄责于人，则远
yuàn yǐ
怨矣。”

zǐ yuē bù yuē rú zhī hé rú zhī hé zhě
○ 子曰：“不曰‘如之何，如之何’者，
wú mò rú zhī hé yě yǐ yǐ
吾末如之何也已矣！”

zǐ yuē qún jū zhōng rì yán bù jí yì hào xíng
○ 子曰：“群居终日，言不及义，好行
xiǎo huì nán yǐ zāi
小慧，难矣哉！”

zǐ yuē jūn zǐ yì yǐ wéi zhì lǐ yǐ xíng zhī
○ 子曰：“君子义以为质，礼以行之，
xùn yǐ chū zhī xìn yǐ chéng zhī jūn zǐ zāi
孙_遜以出之，信以成之。君子哉！”

zǐ yuē jūn zǐ bìng wú néng yān bù bìng rén zhī
○ 子曰：“君子病无能焉，不病人之
bù jǐ zhī yě
不己知也。”

zǐ yuē jūn zǐ jí mò shì ér míng bù chēng
③-3 子曰：“君子疾没世而名不称
yān
焉。”

zǐ yuē jūn zǐ qiú zhū jǐ xiǎo rén qiú zhū rén
○ 子曰：“君子求诸己，小人求诸人。”

zǐ yuē jūn zǐ jīn ér bù zhēng qún ér bù dǎng
○ 子曰：“君子矜而不争，群而不党。”

zǐ yuē jūn zǐ bù yǐ yán jǔ rén bù yǐ rén fèi
○ 子曰：“君子不以言举人，不以人废
yán
言。”

zǐ gòng wèn yuē yǒu yī yán ér kě yǐ zhōngshēn xíng
○ 子贡问曰：“有一言而可以终身行
zhī zhě hū zǐ yuē qí shù hū jǐ suǒ bù
之者乎？”子曰：“其恕乎！己所不
yù wù shī yú rén
欲，勿施于人。”

zǐ yuē wú zhī yú rén yě shuí huǐ shuí yù rú
○ 子曰：“吾之于人也，谁毁谁誉？如

yǒu suǒ yù zhě qí yǒu suǒ shì yǐ sī mín yě
有所誉者，其有所试矣。斯民也，
sān dài zhī suǒ yǐ zhí dào ér xíng yě
三代之所以直道而行也。”

zǐ yuē wú yóu jí shǐ zhī quē wén yě yǒu mǎ zhě
○ 子曰：“吾犹及史之阙文也，有马者
jiè rén chéng zhī jīn wú yǐ fú
借人乘之，今亡无矣夫！”

zǐ yuē qiǎo yán luàn dé xiǎo bù rěn zé luàn dà
○ 子曰：“巧言乱德。小不忍，则乱大
móu
谋。”

zǐ yuē zhòng wù zhī bì chá yān zhòng hào zhī
○ 子曰：“众恶之，必察焉；众好之，
bì chá yān
必察焉。”

zǐ yuē rén néng hóng dào fēi dào hóng rén
○ 子曰：“人能弘道，非道弘人。”

zǐ yuē guò ér bù gǎi shì wèi guò yǐ
○ 子曰：“过而不改，是谓过矣。”

zǐ yuē wú cháng zhōng rì bù shí zhōng yè bù qǐn
 ○ 子曰：“吾尝终日不食，终夜不寝，
 yǐ sī wú yì bù rú xué yě
 以思，无益，不如学也。”

zǐ yuē jūn zǐ móu dào bù móu shí gēng yě nǐ
 ○ 子曰：“君子谋道不谋食。耕也，馁
 zài qí zhōng yǐ xué yě lù zài qí zhōng yǐ jūn
 在其中矣；学也，禄在其中矣。君
 zǐ yōu dào bù yōu pín
 子忧道不忧贫。”

zǐ yuē zhì jǐ zhī rén bù néng shǒu zhī
 ③-4 子曰：“知_智及之，仁不能守之，
 suī dé zhī bì shī zhī zhì jǐ zhī rén néng
 虽得之，必失之。知_智及之，仁能
 shǒu zhī bù zhuāng yǐ lì zhī zé mín bù jìng
 守之，不庄以莅之，则民不敬。
 zhì jǐ zhī rén néng shǒu zhī zhuāng yǐ lì zhī
 知_智及之，仁能守之，庄以莅之，
 dòng zhī bù yǐ lǐ wèi shàn yě
 动之不以礼，未善也。”

zǐ yuē jūn zǐ bù kě xiǎo zhī ér kě dà shòu
○ 子曰：“君子不可小知，而可大受
yě xiǎo rén bù kě dà shòu ér kě xiǎo zhī yě
也；小人不可大受，而可小知也。”

zǐ yuē mín zhī yú rén yě shèn yú shuǐ huǒ
○ 子曰：“民之于仁也，甚于水火。
shuǐ huǒ wú jiàn dǎo ér sǐ zhě yǐ wèi jiàn dǎo rén
水火，吾见蹈而死者矣，未见蹈仁
ér sǐ zhě yě
而死者也。”

zǐ yuē dāng rén bù ràng yú shī
○ 子曰：“当仁不让于师。”

zǐ yuē jūn zǐ zhēn ér bù liàng
○ 子曰：“君子贞而不谅。”

zǐ yuē shì jūn jìng qí shì ér hòu qí shí
○ 子曰：“事君，敬其事而后其食。”

zǐ yuē yǒu jiào wú lèi
○ 子曰：“有教无类。”

zǐ yuē dào bù tóng bù xiāng wéi móu

○ 子曰：“道不同，不相为谋。”

zǐ yuē cí dá ér yǐ yǐ

○ 子曰：“辞达而已矣。”

shī miǎn xiàn jí jiē zǐ yuē jiē yě jí

○ 师冕见_现。及阶，子曰：“阶也。”及

xí zǐ yuē xí yě jiē zuò zǐ gào zhī

席，子曰：“席也。”皆坐，子告之

yuē mǒu zài sī mǒu zài sī shī miǎn chū

曰：“某在斯，某在斯。”师冕出。

zǐ zhāng wèn yuē yǔ shī yán zhī dào yú zǐ

子张问曰：“与师言之道与_欤？”子

yuē rán gù xiāng shī zhī dào yě

曰：“然，固相师之道也。”

jì shì dì shí liù
季氏第十六

jì shì jiāng fá zhuān yú rǎn yǒu jì lù xiàn
③-5 季氏将伐颛臾。冉有、季路见_现

yú kǒng zǐ yuē jì shì jiāng yǒu shì yú zhuān yú
于孔子曰：“季氏将有事于颛臾。”

kǒng zǐ yuē qiú wú nǎi ěr shì guò yú fú
孔子曰：“求，无乃尔是过与_欤？夫

zhuān yú xī zhě xiān wáng yǐ wéi dōng méng zhǔ qiě
颛臾，昔者先王以为东蒙主，且

zài bāng yù zhī zhōng yǐ shì shè jì zhī chén yě hé
在邦域之中矣，是社稷之臣也，何

yǐ fá wéi rǎn yǒu yuē fū zǐ yù zhī wú
以伐为？”冉有曰：“夫子欲之，吾

èr chén zhě jiē bù yù yě kǒng zǐ yuē qiú
二臣者，皆不欲也。”孔子曰：“求，

zhōu rén yǒu yán yuē chén lì jiù liè bù néng zhě
周任有言曰：‘陈力就列，不能者

zhǐ wēi ér bù chí diān ér bù fú zé jiāng yān
止。’危而不持，颠而不扶，则将焉

yòng bǐ xiàng yǐ qiě ěr yán guò yǐ hǔ sì chū
用彼相矣？且尔言过矣！虎兕出

yú xiá guī yù huǐ yú dú zhōng shì shuí zhī guò
于柙，龟玉毁于椟中，是谁之过

yú rǎn yǒu yuē jīn fú zhuān yú gù ér jìn
与欤？”冉有曰：“今夫颛臾，固而近

yú bì jīn bù qǔ hòu shì bì wéi zǐ sūn
于费_鄆。今不取，后世必为子孙

yōu kǒng zǐ yuē qiú jūn zǐ jí fú shě yuē
忧。”孔子曰：“求，君子疾夫舍曰

yù zhī ér bì wéi zhī cí qiū yě wén yǒu guó
欲之而必为之辞。丘也闻：有国

yǒu jiā zhě bù huàn guǎ ér huàn bù jūn bù huàn pín
有家者，不患寡而患不均，不患贫

ér huàn bù ān gài jūn wú pín hé wú guǎ ān
而患不安。盖均无贫，和无寡，安

wú qīng fú rú shì gù yuǎn rén bù fú zé xiū
无倾。夫如是，故远人不服，则修

wén dé yǐ lái zhī jì lái zhī zé ān zhī
文德以来之。既来之，则安之。

jīn yóu yǔ qiú yě xiàng fū zǐ yuǎn rén bù fú ér
今由与求也相夫子，远人不服而

bù néng lái yě bāng fēn bēng lí xī ér bù néng shǒu
 不能来也，邦分崩离析而不能守
 yě ér móu dòng gān gē yú bāng nèi wú kǒng jì
 也，而谋动干戈于邦内。吾恐季
 sūn zhī yōu bù zài zhuān yú ér zài xiāo qiáng zhī nèi
 孙之忧，不在颛臾，而在萧墙之内
 yě
 也。”

kǒng zǐ yuē tiān xià yǒu dào zé lǐ yuè zhēng
 ③-6 孔子曰：“天下有道，则礼乐征
 fá zì tiān zǐ chū tiān xià wú dào zé lǐ yuè zhēng
 伐自天子出；天下无道，则礼乐征
 fá zì zhū hóu chū zì zhū hóu chū gài shí shì
 伐自诸侯出。自诸侯出，盖十世
 xī bù shī yǐ zì dà fū chū wǔ shì xī bù
 希_稀不失矣；自大夫出，五世希_稀不
 shī yǐ péi chén zhí guó mìng sān shì xī bù shī
 失矣；陪臣执国命，三世希_稀不失
 yǐ tiān xià yǒu dào zé zhèng bù zài dà fū
 矣。天下有道，则政不在大夫。
 tiān xià yǒu dào zé shù rén bù yì
 天下有道，则庶人不议。”

kǒng zǐ yuē lù zhī qù gōng shì wǔ shì yǐ zhèng
○ 孔子曰：“禄之去公室五世矣，政
dài yú dà fū sì shì yǐ gù fú sān huán zhī zǐ
逮于大夫四世矣，故夫三桓之子
sūn wēi yǐ
孙微矣。”

kǒng zǐ yuē yì zhě sān yǒu sǔn zhě sān yǒu
○ 孔子曰：“益者三友，损者三友。
yǒu zhí yǒu liàng yǒu duō wén yì yǐ yǒu pián
友直，友谅，友多闻，益矣。友便
pì yǒu shàn róu yǒu pián nìng sǔn yǐ
辟，友善柔，友便佞，损矣。”

kǒng zǐ yuē yì zhě sān lè sǔn zhě sān lè
○ 孔子曰：“益者三乐，损者三乐。
lè jié lǐ yuè lè dào rén zhī shàn lè duō xián
乐节礼乐，乐道人之善，乐多贤
yǒu yì yǐ lè jiāo lè lè yì yóu lè yàn
友，益矣。乐骄乐，乐佚游，乐宴
lè sǔn yǐ
乐，损矣。”

○ kǒng zǐ yuē shì yú jūn zǐ yǒu sān qiān yán wèi
孔子曰：“侍于君子有三愆：言未
jí zhī ér yán wèi zhī zào yán jí zhī ér bù yán
及之而言谓之躁，言及之而不言
wèi zhī yǐn wèi jiàn yán sè ér yán wèi zhī gǔ
谓之隐，未见颜色而言谓之瞽。”

○ kǒng zǐ yuē jūn zǐ yǒu sān jiè shǎo zhī shí xuè
孔子曰：“君子有三戒：少之时，血
qì wèi dìng jiè zhī zài sè jí qí zhuàng yě xuè
气未定，戒之在色；及其壮也，血
qì fāng gāng jiè zhī zài dòu jí qí lǎo yě xuè
气方刚，戒之在斗；及其老也，血
qì jì shuāi jiè zhī zài dé
气既衰，戒之在得。”

○ kǒng zǐ yuē jūn zǐ yǒu sān wèi wèi tiān mìng wèi
孔子曰：“君子有三畏：畏天命，畏
dà rén wèi shèng rén zhī yán xiǎo rén bù zhī tiān
大人，畏圣人之言。小人不知天
mìng ér bù wèi yě xiá dà rén wǔ shèng rén zhī
命而不畏也，狎大人，侮圣人之

yán

言。”

kǒng zǐ yuē

shēng ér zhī zhī zhě

shàng yě

xué

③-7 孔子曰：“生而知之者，上也；学

ér zhī zhī zhě

cì yě

kùn ér xué zhī

yòu qí

而知之者，次也；困而学之，又其

cì yě

kùn ér bù xué

mín sī wéi xià yǐ

次也；困而不学，民斯为下矣。”

kǒng zǐ yuē

jūn zǐ yǒu jiǔ sī

shì sī míng tīng

○ 孔子曰：“君子有九思：视思明，听

sī cōng

sè sī wēn

mào sī gōng

yán sī zhōng

shì

思聪，色思温，貌思恭，言思忠，事

sī jìng

yí

sī wèn

fèn sī nán

jiàn dé sī

思敬，疑思问，忿思难，见得思

yì

义。”

kǒng zǐ yuē

jiàn shàn rú bù jí

jiàn bù shàn rú

○ 孔子曰：“见善如不及，见不善如

tàn tāng

wú jiàn qí rén yǐ

wú wén qí yǔ yǐ

探汤。吾见其人矣，吾闻其语矣。

yīn jū yǐ qiú qí zhì xíng yì yǐ dá qí dào
 隐居以求其志，行义以达其道。

wú wén qí yǔ yǐ wèi jiàn qí rén yě
 吾闻其语矣，未见其人也。”

qí jǐng gōng yǒu mǎ qiān sì sǐ zhī rì mǐn wú dé
 ○ 齐景公有马千驷，死之日，民无德

ér chēng yān bó yí shū qí è yú shǒu yáng zhī
 而称焉。伯夷叔齐饿于首阳之

xià mǐn dào yú jīn chēng zhī qí sī zhī wèi
 下，民到于今称之。其斯之谓

yú
 与欤？

chén gāng wèn yú bó yú yuē zǐ yì yǒu yì wén
 ○ 陈亢问于伯鱼曰：“子亦有异闻

hū duì yuē wèi yě cháng dú lì lǐ qū
 乎？”对曰：“未也。尝独立，鲤趋

ér guò tíng yuē xué shī hū duì yuē
 而过庭。曰：‘学《诗》乎？’对曰：

wèi yě bù xué shī wú yǐ yán lǐ
 ‘未也。’‘不学《诗》，无以言。’鲤

tuì ér xué shī tā rì yòu dú lì lǐ qū
退而学《诗》。他日，又独立，鲤趋
ér guò tíng yuē xué lǐ hū duì yuē wèi
而过庭。曰：“学礼乎？”对曰：“未
yě bù xué lǐ wú yǐ lì lǐ tuì ér xué
也。”“不学礼，无以立。”鲤退而学
lǐ wén sī èr zhě chén gāng tuì ér xǐ yuē
礼。闻斯二者。”陈亢退而喜曰：
wèn yī dé sān wén shī wén lǐ yòu wén jūn zǐ
“问一得三，闻诗，闻礼，又闻君子
zhī yuǎn qí zǐ yě
之远其子也。”

bāng jūn zhī qī jūn chēng zhī yuē fū rén fū rén
○ 邦君之妻，君称之曰“夫人”，夫人
zì chēng yuē xiǎo tóng bāng rén chēng zhī yuē jūn fū
自称曰“小童”，邦人称之曰“君夫
rén chēng zhū yì bāng yuē guǎ xiǎo jūn yì bāng
人”，称诸异邦曰“寡小君”。异邦
rén chēng zhī yì yuē jūn fū rén
人称之亦曰“君夫人”。

yáng huò dì shí qī

阳货第十七

yáng huò yù jiàn kǒng zǐ kǒng zǐ bù jiàn kuì kǒng

③-8 阳货欲见孔子，孔子不见，归饋孔

子豚。孔子时伺其亡也，而往拜

之。遇诸涂。谓孔子曰：“来！

予与尔言。曰：‘怀其宝而迷其

邦，可谓仁乎？’曰：‘不可。’‘好从

事而亟失时，可谓知智乎？’曰：‘不

可。’日月逝矣，岁不我与！”孔子

曰：“诺，吾将仕矣。”

zǐ yuē xìng xiāng jìn yě xí xiāng yuǎn yě
○ 子曰：“性相近也，习相远也”。

zǐ yuē wéi shàng zhì yǔ xià yú bù yí
○ 子曰：“唯上知_智与下愚不移。”

zǐ zhī wǔ chéng wén xián gē zhī shēng fū zǐ wǎn
○ 子之武城，闻弦歌之声。夫子莞

ěr ér xiào yuē gē jī yān yòng niú dāo zǐ yóu
尔而笑曰：“割鸡焉用牛刀？”子游

duì yuē xī zhě yǎn yě wén zhū fū zǐ yuē jūn
对曰：“昔者偃也闻诸夫子曰：‘君

zǐ xué dào zé ài rén xiǎo rén xué dào zé yì shǐ
子学道则爱人，小人学道则易使

yě zǐ yuē èr sān zǐ yǎn zhī yán shì
也。’”子曰：“二三子！偃之言是

yě qián yán xì zhī ěr
也。前言戏之耳。”

gōng shān fú rǎo yǐ bì pàn zhào zǐ yù wǎng
○ 公山弗扰以费_鄭畔_叛，召，子欲往。

zǐ lù bù yuē yuē mò zhī yě yǐ hé bì
子路不说_悦，曰：“末之也已，何必

gōng shān shì zhī zhī yě zǐ yuē fú zhào wǒ
公山氏之之也？”子曰：“夫召我
 zhě ér qǐ tú zāi rú yǒu yòng wǒ zhě wú qí
 者，而岂徒哉？如有用我者，吾其
 wéi dōng zhōu hū
为东周乎！”

zǐ zhāng wèn rén yú kǒng zǐ kǒng zǐ yuē néng xíng
 ○ 子张问仁于孔子。孔子曰：“能行
 wǔ zhě yú tiān xià wéi rén yǐ qǐng wèn zhī
 五者于天下，为仁矣。”“请问之？”
 yuē gōng kuān xìn mǐn huì gōng zé bù
 曰：“恭、宽、信、敏、惠。恭则不
 wǔ kuān zé dé zhòng xìn zé rén rèn yān mǐn zé
 侮，宽则得众，信则人任焉，敏则
 yǒu gōng huì zé zú yǐ shǐ rén
 有功，惠则足以使人。”

bì xī zhào zǐ yù wǎng zǐ lù yuē xī zhě
 ③-9 佛肸召，子欲往。子路曰：“昔者
 yóu yě wén zhū fū zǐ yuē qīn yú qí shēn wéi bù
由也闻诸夫子曰：‘亲于其身为不

shàn zhě jūn zǐ bù rù yě bì xī yǐ zhōng móu
善者，君子不入也。’佛肸以中牟

pàn zǐ zhī wǎng yě rú zhī hé zǐ yuē
畔_叛，子之往也，如之何？”子曰：

rán yǒu shì yán yě bù yuē jiān hū mó ér
“然。有是言也。不曰坚乎，磨而

bù lìn bù yuē bái hū niè ér bù zī wú qǐ
不磷；不曰白乎，涅而不缁。吾岂

páo guā yě zāi yān néng xì ér bù shí
匏瓜也哉？焉能系而不食？”

○ zǐ yuē yóu yě rǔ wén liù yán liù bì yǐ
子曰：“由也，女_汝闻六言六蔽矣

hū duì yuē wèi yě jū wú yǔ
乎？”对曰：“未也。”“居！吾语

rǔ hào rén bù hào xué qí bì yě yú hào
女_汝。好仁不好学，其蔽也愚；好

zhì bù hào xué qí bì yě dàng hào xìn bù hào
知_智不好学，其蔽也荡；好信不好

xué qí bì yě zéi hào zhí bù hào xué qí bì
学，其蔽也贼；好直不好学，其蔽

yě jiǎo hào yǒng bù hào xué qí bì yě luàn hào
也绞；好勇不好学，其蔽也乱；好

gāng bù hào xué qí bì yě kuáng

刚不好学，其蔽也狂。”

zǐ yuē xiǎo zǐ hé mò xué fú shī

○ 子曰：“小子何莫学夫《诗》？”

shī kě yǐ xīng kě yǐ guān kě yǐ qún kě
《诗》，可以兴，可以观，可以群，可

yǐ yuàn ěr zhī shì fù yuǎn zhī shì jūn duō shí
以怨。迩之事父，远之事君，多识

yú niǎo shòu cǎo mù zhī míng
于鸟兽草木之名。”

zǐ wèi bó yú yuē rǔ wéi zhōu nán shào

○ 子谓伯鱼曰：“女汝为《周南》、《召

nán yǐ hū rén ér bù wéi zhōu nán shào
南》矣乎？人而不为《周南》、《召

nán qí yóu zhèng qiáng miàn ér lì yě yú
南》，其犹正墙面而立也与欤！”

zǐ yuē lǐ yún lǐ yún yù bó yún hū zāi

○ 子曰：“礼云礼云，玉帛云乎哉？”

yuè yún yuè yún zhōng gǔ yún hū zāi

乐云乐云，钟鼓云乎哉？”

zǐ yuē sè lì ér nèi rěn pì zhū xiǎo rén
③-10 子曰：“色厉而内荏，譬诸小人，

qí yóu chuān yú zhī dào yě yú
其犹穿窬_逾之盗也与_欤！”

zǐ yuē xiāng yuàn dé zhī zéi yě
○ 子曰：“乡原_愿，德之贼也！”

zǐ yuē dào tīng ér tú shuō dé zhī qì yě
○ 子曰：“道听而涂_途说，德之弃也。”

zǐ yuē bǐ fū kě yǔ shì jūn yě yú zāi
○ 子曰：“鄙夫可与事君也与_欤哉？

qí wèi dé zhī yě huàn dé zhī jì dé zhī huàn
其未得之也，患得之；既得之，患

shī zhī gǒu huàn shī zhī wú suǒ bù zhì yǐ
失之。苟患失之，无所不至矣。”

zǐ yuē gǔ zhě mín yǒu sān jí jīn yě huò shì
○ 子曰：“古者民有三疾，今也或是

zhī wú yě gǔ zhī kuáng yě sì jīn zhī kuáng
之亡_无也。古之狂也肆，今之狂

yě dàng gǔ zhī jīn yě lián jīn zhī jīn yě fèn
也荡；古之矜也廉，今之矜也忿

lì gǔ zhī yú yě zhí jīn zhī yú yě zhà ér yǐ
戾；古之愚也直，今之愚也诈而已
yǐ
矣。”

zǐ yuē qiǎo yán lìng sè xiǎn yǐ rén
○ 子曰：“巧言令色，鲜矣仁。”

zǐ yuē wù zǐ zhī duó zhū yě wù zhèng shēng zhī
○ 子曰：“恶紫之夺朱也，恶郑声之
luàn yǎ yuè yě wù lì kǒu zhī fù bāng jiā zhě
乱雅乐也，恶利口之覆邦家者。”

zǐ yuē yú yù wú yán zǐ gòng yuē zǐ rú
○ 子曰：“予欲无言。”子贡曰：“子如
bù yán zé xiǎo zǐ hé shù yān zǐ yuē tiān
不言，则小子何述焉？”子曰：“天
hé yán zāi sì shí xíng yān bǎi wù shēng yān tiān
何言哉？四时行焉，百物生焉，天
hé yán zāi
何言哉？”

rú bēi yù jiàn kǒng zǐ kǒng zǐ cí yǐ jí jiāng
○ 孺悲欲见孔子，孔子辞以疾。将

mìng zhě chū hù qǔ sè ér gē shǐ zhī wén zhī

命者出户，取瑟而歌，使之闻之。

zǎi wǒ wèn sān nián zhī sāng qī yǐ jiǔ yǐ

③-11 宰我问：“三年之丧，期已久矣。

jūn zǐ sān nián bù wéi lǐ lǐ bì huài sān nián bù

君子三年不为礼，礼必坏；三年不

wéi yuè yuè bì bēng jiù gǔ jì mò xīn gǔ jì

为乐，乐必崩。旧谷既没，新谷既

shēng zuān suì gǎi huǒ jī kě yǐ yǐ zǐ yuē

升，钻燧改火，期可已矣。”子曰：

shí fú dào yì fú jīn yú rǔ ān hū

“食夫稻，衣夫锦，于女_汝安乎？”

yuē ān rǔ ān zé wéi zhī fú jūn

曰：“安。”“女_汝安，则为之！夫君

zǐ zhī jū sāng shí zhǐ bù gān wén yuè bù lè

子之居丧，食旨不甘，闻乐不乐，

jū chǔ bù ān gù bù wéi yě jīn rǔ ān

居处不安，故不为也。今女_汝安，

zé wéi zhī zǎi wǒ chū zǐ yuē yú zhī bù

则为之！”宰我出。子曰：“予之不

rén yě zǐ shēng sān nián rán hòu miǎn yú fù mǔ

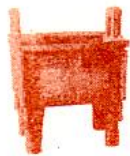
仁也！子生三年，然后免于父母

zhī huái fú sān nián zhī sāng tiān xià zhī tōng sāng
 之怀。夫三年之丧，天下之通丧
 yě yú yě yǒu sān nián zhī ài yú qí fù mǔ
 也。予也有三年之爱于其父母
 hū
 乎？”

zǐ yuē bǎo shí zhōng rì wú suǒ yòng xīn nán yǐ
 ○ 子曰：“饱食终日，无所用心，难矣
 zāi bù yǒu bó yì zhě hū wéi zhī yóu xián
 哉！不有博弈者乎？为之，犹贤
 hū yǐ
 乎已。”

zǐ lù yuē jūn zǐ shàng yǒng hū zǐ yuē jūn
 ○ 子路曰：“君子尚勇乎？”子曰：“君
 zǐ yì yǐ wéi shàng jūn zǐ yǒu yǒng ér wú yì wéi
 子义以为上。君子有勇而无义为
 luàn xiǎo rén yǒu yǒng ér wú yì wéi dào
 乱，小人有勇而无义为盗。”

zǐ gòng yuē jūn zǐ yì yǒu wù hū zǐ yuē
 ○ 子贡曰：“君子亦有恶乎？”子曰：

yǒu wù wù chēng rén zhī è zhě wù jū xià
“有恶：恶称人之恶者，恶居下

liú ér shànshàng zhě wù yǒng ér wú lǐ zhě wù
(流)而讪上者，恶勇而无礼者，恶

guǒ gǎn ér zhì zhě yuē cì yě yì yǒu wù
果敢而窒者。”曰：“赐也亦有恶

hū wù jiāo yǐ wéi zhì zhě wù bù xùn yǐ
乎？”“恶徼以为知_智者，恶不孙_逊以

wéi yǒng zhě wù jié yǐ wéi zhí zhě
为勇者，恶讦以为直者。”

zǐ yuē wéi nǚ zǐ yǔ xiǎo rén wéi nán yǎng yě
○ 子曰：“唯女子与小人为难养也，

jìn zhī zé bù xùn yuǎn zhī zé yuàn
近之则不孙_逊，远之则怨。”

zǐ yuē nián sì shí ér jiàn wù yān qí zhōng yě
○ 子曰：“年四十而见恶焉，其终也

yǐ
已。”

wēi zǐ dì shí bā
微子第十八

wēi zǐ qù zhī jī zǐ wéi zhī nú bǐ gān jiàn
③-12 微子去之，箕子为之奴，比干谏

ér sǐ kǒng zǐ yuē yīn yǒu sān rén yān
而死。孔子曰：“殷有三仁焉。”

liǔ xià huì wéi shì shī sān chù rén yuē zǐ
○ 柳下惠为士师，三黜。人曰：“子

wèi kě yǐ qù hū yuē zhí dào ér shì rén
未可以去乎？”曰：“直道而事人，

yān wǎng ér bù sān chù wǎng dào ér shì rén hé
焉往而不三黜？枉道而事人，何

bì qù fù mǔ zhī bāng
必去父母之邦？”

qí jǐng gōng dài kǒng zǐ yuē ruò jì shì zé wú
○ 齐景公待孔子，曰：“若季氏，则吾

bù néng yǐ jì mèng zhī jiān dài zhī yuē wú
不能，以季、孟之间待之。”曰：“吾

lǎo yǐ bù néng yòng yě kǒng zǐ xíng
老矣，不能用也。”孔子行。

qí rén kuì nǚ yuè jì huán zǐ shòu zhī sān rì
○ 齐人归**饋**女乐。季桓子受之，三日
bù cháo kǒng zǐ xíng
不朝。孔子行。

chǔ kuáng jiē yú gē ér guò kǒng zǐ yuē fèng xī
○ 楚狂接舆歌而过孔子，曰：“凤兮！
fèng xī hé dé zhī shuāi wǎng zhě bù kě jiàn
凤兮！何德之衰？往者不可谏，
lái zhě yóu kě zhuī yǐ ér yǐ ér jīn zhī
来者犹可追。已而！已而！今之
cóngzhèng zhě dài ér kǒng zǐ xià yù yǔ zhī yán
从政者殆而！”孔子下，欲与之言。
qū ér bì zhī bù dé yǔ zhī yán
趋而辟**避**之，不得与之言。

cháng jū jié nì ǒu ér gēng kǒng zǐ guò zhī shǐ
○ 长沮、桀溺耦而耕。孔子过之，使
zǐ lù wèn jīn yān cháng jū yuē fú zhí yú zhě
子路问津焉。长沮曰：“夫执舆者

wéi shuí zǐ lù yuē wéi kǒng qiū yuē shì
为谁？”子路曰：“为孔丘。”曰：“是

lǔ kǒng qiū yú yuē shì yě yuē shì
鲁孔丘与欤？”曰：“是也。”曰：“是

zhī jīn yǐ wèn yú jié nì jié nì yuē zǐ
知津矣！”问于桀溺。桀溺曰：“子

wéi shuí yuē wéi zhòng yóu yuē shì lǔ kǒng
为谁？”曰：“为仲由。”曰：“是鲁孔

qiū zhī tú yú duì yuē rán yuē tāo
丘之徒与欤？”对曰：“然。”曰：“滔

tāo zhě tiān xià jiē shì yě ér shuí yǐ yì zhī
滔者，天下皆是也，而谁以易之？

qiě ěr yǔ qí cóng bì rén zhī shì yě qǐ ruò
且而尔与其从辟_避人之士也，岂若

cóng bì shì zhī shì zāi yōu ér bù chuò zǐ
从辟_避世之士哉？”耷而不辍。子

lù xíng yǐ gào fū zǐ wǔ rán yuē niǎo shòu bù
路行以告。夫子怃然曰：“鸟兽不

kě yǔ tóng qún wú fēi sī rén zhī tú yǔ ér shuí
可与同群，吾非斯人之徒与而谁

yǔ tiān xià yǒu dào qiū bù yǔ yì yě
与？天下有道，丘不与易也。”

zǐ lù cóng ér hòu yù zhàng rén yǐ zhàng hè
③-13 子路从而后，遇丈人，以杖荷

diào zǐ lù wèn yuē zǐ jiàn fū zǐ hū zhàng
荼。子路问曰：“子见夫子乎？”丈

rén yuē sì tǐ bù qín wǔ gǔ bù fēn shú wéi
人曰：“四体不勤，五谷不分，孰为

fū zǐ zhí qí zhàng ér yún zǐ lù gōng ér
夫子？”植其杖而芸_耘。子路拱而

lì zhǐ zǐ lù sù shā jī wéi shǔ ér sì zhī
立。止子路宿，杀鸡为黍而食之，

xiàn qí èr zǐ yān míng rì zǐ lù xíng yǐ
见_现其二子焉。明日，子路行以

gào zǐ yuē yǐn zhě yě shǐ zǐ lù fǎn
告。子曰：“隐者也。”使子路反_返

jiàn zhī zhì zé xíng yǐ zǐ lù yuē bù shì
见之。至则行矣。子路曰：“不仕

wú yì zhǎng yòu zhī jié bù kě fèi yě jūn chén
无义。长幼之节，不可废也；君臣

zhī yì rú zhī hé qí fèi zhī yù jié qí shēn
之义，如之何其废之？欲洁其身，

ér luàn dà lún jūn zǐ zhī shì yě xíng qí yì
而乱大伦。君子之仕也，行其义

yě dào zhī bù xíng yǐ zhī zhī yǐ
也。道之不行，已知之矣。”

○ yì mín bó yí shū qí yú zhòng yí yì zhū
逸民：伯夷、叔齐、虞仲、夷逸、朱
zhāng liǔ xià huì shào lián zǐ yuē bù jiàng qí
张、柳下惠、少连。子曰：“不降其
zhì bù rǔ qí shēn bó yí shū qí yú wèi
志，不辱其身，伯夷、叔齐与^欤！”谓
liǔ xià huì shào lián jiàng zhì rǔ shēn yǐ yán
“柳下惠、少连，降志辱身矣。言
zhòng lún xíng zhòng lǜ qí sī ér yǐ yǐ wèi
中伦，行中虑，其斯而已矣！”谓
yú zhòng yí yì yǐn jū fàng yán shēn zhòng qīng
“虞仲、夷逸，隐居放言，身中清，
fèi zhòng quán wǒ zé yì yú shì wú kě wú bù
废中权。我则异于是，无可无不
kě
可。”

tài shī zhì shì qí yà fàn gān shì chǔ sān fàn
○ 大^太师挚适齐，亚饭干适楚，三饭

liáo shì cài sì fàn quē shì qín gǔ fāng shū rù
繇适蔡，四饭缺适秦。鼓方叔入
 yú hé bō táo wǔ rù yú hàn shào shī yáng jī
 于河，播鼗武入于汉，少师阳、击
 qìng xiāng rù yú hǎi
磬襄入于海。

zhōu gōng wèi lǚ gōng yuē jūn zǐ bù chí qí qīn
 ○ 周 公谓鲁 公曰：“君子不施弛其亲，
 bù shǐ dà chén yuàn hū bù yǐ gù jiù wú dà
 不使大臣怨乎不以。故旧无大
 gù zé bù qì yě wú qiú bèi yú yī rén
 故，则不弃也。无求备于一人。”

zhōu yǒu bā shì bó dá bó kuò zhòng tū zhòng
 ○ 周有八士：伯达、伯适、仲突、仲
 hū shū yè shū xià jì suí jì guā
忽、叔夜、叔夏、季随、季弼。

zǐ zhāng dì shí jiǔ
子 张 第 十 九

zǐ zhāng yuē shì jiàn wēi zhì mìng jiàn dé sī
③-14 子张曰：“士见危致命，见得思
yì jì sī jìng sāng sī āi qí kě yǐ yǐ
义，祭思敬，丧思哀，其可已矣。”

zǐ zhāng yuē zhí dé bù hóng xìn dào bù dǔ yān
○ 子张曰：“执德不弘，信道不笃，焉
néng wéi yǒu yān néng wéi wú
能为有？焉能为亡_无？”

zǐ xià zhī mén rén wèn jiāo yú zǐ zhāng zǐ zhāng
○ 子夏之门人问交于子张。子张
yuē zǐ xià yún hé duì yuē zǐ xià yuē
曰：“子夏云何？”对曰：“子夏曰：
kě zhě yǔ zhī qí bù kě zhě jù zhī zǐ
‘可者与之，其不可者拒之。’”子
zhāng yuē yì hū wú suǒ wén jūn zǐ zūn xián ér
张曰：“异乎吾所闻：君子尊贤而

róng zhòng jiā shàn ér jīn bù néng wǒ zhī dà xián
容众，嘉善而矜不能。我之大贤

yú yú rén hé suǒ bù róng wǒ zhī bù xián
与_欬，于人何所不容？我之不贤

yú rén jiāng jù wǒ rú zhī hé qí jù rén
与_欬，人将拒我，如之何其拒人

yě
也？”

zǐ xià yuē suī xiǎo dào bì yǒu kě guān zhě yān
○ 子夏曰：“虽小道，必有可观者焉；

zhì yuǎnkǒng nì shì yǐ jūn zǐ bù wéi yě
致远恐泥，是以君子不为也。”

zǐ xià yuē rì zhī qí suǒ wú yuè wú wàng qí
○ 子夏曰：“日知其所亡_无，月无忘其

suǒ néng kě wèi hào xué yě yǐ yǐ
所能，可谓好学也已矣！”

zǐ xià yuē bó xué ér dǔ zhì qiè wèn ér jìn
○ 子夏曰：“博学而笃志，切问而近

sī rén zài qí zhōng yǐ
思，仁在其中矣。”

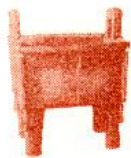
zǐ xià yuē bǎi gōng jū sì yǐ chéng qí shì jūn
○ 子夏曰：“百工居肆以成其事，君
zǐ xué yǐ zhì qí dào
子学以致其道。”

zǐ xià yuē xiǎo rén zhī guò yě bì wén
③-15 子夏曰：“小人之过也必文。”

zǐ xià yuē jūn zǐ yǒu sān biàn wàng zhī yǎn rán
○ 子夏曰：“君子有三变：望之俨然，
jí zhī yě wēn tīng qí yán yě lì
即之也温，听其言也厉。”

zǐ xià yuē jūn zǐ xìn ér hòu láo qí mín wèi
○ 子夏曰：“君子信而后劳其民；未
xìn zé yǐ wéi lì jǐ yě xìn ér hòu jiàn wèi
信，则以为厉己也。信而后谏；未
xìn zé yǐ wéi bàng jǐ yě
信，则以为谤己也。”

zǐ xià yuē dà dé bù yú xián xiǎo dé chū rù
○ 子夏曰：“大德不逾闲，小德出入
kě yě
可也。”

zǐ yóu yuē zǐ xià zhī mén rén xiǎo zǐ dāng sǎ
○ 子游曰：“子夏之门人小子，当洒
sǎo yìng duì jìn tuì zé kě yǐ yì mò yě
扫、应对、进退，则可矣。抑末也，
běn zhī zé wú rú zhī hé zǐ xià wén zhī
本之则无，如之何？”子夏闻之，
yuē yī yán yóu guò yǐ jūn zǐ zhī dào
曰：“噫！言游过矣！君子之道，
shú xiān chuán yān shú hòu juàn yān pì zhū cǎo
孰先传焉？孰后倦焉？譬诸草
mù qū yǐ bié yǐ jūn zǐ zhī dào yān kě wū
木，区以别矣。君子之道，焉可诬
yě yǒu shǐ yǒu zú zhě qí wéi shèng rén hū
也？有始有卒者，其惟圣人乎！”

zǐ xià yuē shì ér yōu zé xué xué ér yōu zé
○ 子夏曰：“仕而优则学，学而优则
shì
仕。”

zǐ yóu yuē sāng zhì hū āi ér zhǐ
○ 子游曰：“丧致乎哀而止。”

zǐ yóu yuē wú yǒu zhāng yě wéi nán néng yě
○ 子游曰：“吾友张也，为难能也！
rán ér wèi rén
然而未仁。”

zēng zǐ yuē táng táng hū zhāng yě nán yǔ bìng wéi
○ 曾子曰：“堂堂乎张也，难与并为
rén yǐ
仁矣。”

zēng zǐ yuē wú wén zhū fū zǐ rén wèi yǒu zì
○ 曾子曰：“吾闻诸夫子：人未有自
zhì zhě yě bì yě qīn sāng hū
致者也，必也亲丧乎？”

zēng zǐ yuē wú wén zhū fū zǐ mèngzhuāng zǐ zhī
○ 曾子曰：“吾闻诸夫子：孟庄子之
xiào yě qí tā kě néng yě qí bù gǎi fù zhī chén
孝也，其他可能也；其不改父之臣
yǔ fù zhī zhèng shì nán néng yě
与父之政，是难能也。”

mèng shì shǐ yáng fū wéi shì shī wèn yú zēng zǐ
○ 孟氏使阳肤为士师，问于曾子。

zēng zǐ yuē shàng shī qí dào mín sǎn jiǔ yǐ

曾子曰：“上失其道，民散久矣！”

rú dé qí qíng zé āi jīn ér wù xǐ

如得其情，则哀矜而勿喜。”

zǐ gòng yuē zhòu zhī bù shàn bù rú shì zhī

③-16 子贡曰：“纣之不善，不如是之

shèn yě shì yǐ jūn zǐ wù jū xià liú tiān xià

甚也。是以君子恶居下流，天下

zhī è jiē guī yān

之恶皆归焉。”

zǐ gòng yuē jūn zǐ zhī guò yě rú rì yuè zhī

○ 子贡曰：“君子之过也，如日月之

shí yān guò yě rén jiē jiàn zhī gēng yě rén jiē

食焉：过也，人皆见之；更也，人皆

yǎng zhī

仰之。”

wèi gōng sūn cháo wèn yú zǐ gòng yuē zhòng ní yān

○ 卫公孙朝问于子贡曰：“仲尼焉

xué zǐ gòng yuē wén wǔ zhī dào wèi zhuì yú

学？”子贡曰：“文武之道，未坠于

dì zài rén xián zhě zhī qí dà zhě bù xián zhě
地，在人。贤者识其大者，不贤者

zhī qí xiǎo zhě mò bù yǒu wén wú zhī dào yān
识其小者。莫不有文武之道焉。

fū zǐ yān bù xué ér yì hé cháng shī zhī yǒu
夫子焉不学？而亦何常师之有？”

shū sūn wǔ shū yǔ dà fū yú cháo yuē zǐ gòng
○ 叔孙武叔语大夫于朝，曰：“子贡

xián yú zhòng ní zǐ fú jǐng bó yǐ gào zǐ gòng
贤于仲尼。”子服景伯以告子贡。

zǐ gòng yuē pì zhī gōng qiáng cì zhī qiáng yě jī
子贡曰：“譬之宫墙，赐之墙也及

jiān kuī jiàn shì jiā zhī hǎo fū zǐ zhī qiáng shù
肩，窥见室家之好；夫子之墙数

rèn bù dé qí mén ér rù bù jiàn zōng miào zhī
仞，不得其门而入，不见宗庙之

měi bǎi guān zhī fù dé qí mén zhě huò guǎ yǐ
美、百官之富。得其门者或寡矣。

fū zǐ zhī yún bù yì yí hū
夫子之云，不亦宜乎！”

shū sūn wǔ shū huǐ zhòng ní zǐ gòng yuē wú yǐ wéi
 ○ 叔孙武叔毁仲尼。子贡曰：“无以为
 yě zhòng ní bù kě huǐ yě tā rén zhī xián zhě
 也！仲尼不可毁也。他人之贤者，
 qiū líng yě yóu kě yú yě zhòng ní rì yuè yě wú
 丘陵也，犹可逾也；仲尼，日月也，无
 dé ér yú yān rén suī yù zì jué qí hé shāng yú
 得而逾焉。人虽欲自绝，其何伤于
 rì yuè hū duō jiàn qí bù zhī liàng yě
 日月乎？多见其不知量也！”

chén zǐ qín wèi zǐ gòng yuē zǐ wéi gōng yě zhòng ní
 ○ 陈子禽谓子贡曰：“子为恭也，仲尼
 qǐ xián yú zǐ hū zǐ gòng yuē jūn zǐ yī yán
 岂贤于子乎？”子贡曰：“君子一言
 yǐ wéi zhì yī yán yǐ wéi bù zhì yán bù kě
 以为知_智，一言以为不知_智，言不可
 bù shèn yě fū zǐ zhī bù kě jí yě yóu tiān zhī
 不慎也。夫子之不可及也，犹天之
 bù kě jiē ér shēng yě fū zǐ zhī dé bāng jiā zhě
 不可阶而升也。夫子之得邦家者，
 suǒ wèi lì zhī sī lì dào zhī sī xíng suí zhī sī
 所谓立之斯立，道_導之斯行，绥之斯

lái dòng zhī sī hé qí shēng yě róng qí sǐ yě
来，动之斯和，其生也荣，其死也

āi rú zhī hé qí kě jí yě
哀。如之何其可及也？”

yáo yuē dì èr shí
尧曰第二十

yáo yuē zī ěr shùn tiān zhī lì shù zài
③-17 尧曰：“咨！尔舜！天之历数在
ěr gōng yǔn zhī qí zhōng sì hǎi kùn qióng tiān lù
尔躬，允执其中。四海困穷，天禄
yǒng zhōng
永终。”

shùn yì yǐ mìng yǔ
舜亦以命禹。

yuē yú xiǎo zǐ lǚ gǎn yòng xuán mǔ gǎn zhāo gào
曰：“予小子履，敢用玄牡，敢昭告
yú huáng huáng hòu dì yǒu zuì bù gǎn shè dì chén
于皇皇后帝：有罪不敢赦。帝臣
bù bì jiǎn zài dì xīn zhèn gōng yǒu zuì wú yǐ
不蔽，简在帝心。朕躬有罪，无以
wàn fāng wàn fāng yǒu zuì zuì zài zhèn gōng
万方；万方有罪，罪在朕躬。”

zhōu yǒu dà lài shàn rén shì fù suī yǒu zhōu
周有大赉，善人是富。“虽有周

qīn bù rú rén rén bǎi xìng yǒu guò zài yú yī
亲，不如仁人。百姓有过，在予一
rén
人。”

jǐn quán liàng shěn fǎ dù xiū fèi guān sì fāng zhī
谨权量，审法度，修废官，四方之
zhèng xíng yān xìng miè guó jì jué shì jǔ yì
政行焉。兴灭国，继绝世，举逸
mín tiān xià zhī mín guī xīn yān
民，天下之民归心焉。

suǒ zhòng mín shí sāng jì kuān zé dé zhòng
所重：民、食、丧、祭。宽则得众，
xìn zé mín rèn yān mǐn zé yǒu gōng gōng zé yuè
信则民任焉，敏则有功，公则说悦。

zǐ zhāng wèn yú kǒng zǐ yuē hé rú sī kě yǐ cóng
○ 子张问于孔子曰：“何如斯可以从
zhèng yǐ zǐ yuē zūn wǔ měi bǐng sì è sī
政矣？”子曰：“尊五美，屏四恶，斯
kě yǐ cóng zhèng yǐ zǐ zhāng yuē hé wèi wǔ
可以从政矣。”子张曰：“何谓五
měi zǐ yuē jūn zǐ huì ér bù fèi láo ér
美？”子曰：“君子惠而不费，劳而

bù yuàn yù ér bù tān tài ér bù jiāo wēi ér
不怨，欲而不贪，泰而不骄，威而

bù měng zǐ zhāng yuē hé wèi huì ér bù fèi
不猛。”子张曰：“何谓惠而不费？”

zǐ yuē yīn mín zhī suǒ lì ér lì zhī sī bù
子曰：“因民之所利而利之，斯不

yì huì ér bù fèi hū zé kě láo ér láo zhī
亦惠而不费乎？择可劳而劳之，

yòu shuí yuàn yù rén ér dé rén yòu yān tān
又谁怨？欲仁而得仁，又焉贪？

jūn zǐ wú zhòng guǎ wú xiǎo dà wú gǎn màn sī
君子无众寡，无小大，无敢慢，斯

bù yì tài ér bù jiāo hū jūn zǐ zhèng qí yī
不亦泰而不骄乎？君子正其衣

guān zūn qí zhān shì yǎn rán rén wàng ér wèi zhī
冠，尊其瞻视，俨然人望而畏之，

sī bù yì wēi ēr bù měng hū zǐ zhāng yuē hé
斯不亦威而不猛乎？”子张曰：“何

wèi sì è zǐ yuē bù jiào ér shā wèi zhī
谓四恶？”子曰：“不教而杀谓之

nüè bù jiè shì chéng wèi zhī bào màn lìng zhì qī wèi
虐；不戒视成谓之暴；慢令致期谓

zhī zéi yóu zhī yǔ rén yě chū nà zhī lìn wèi
之贼；犹之与人也，出纳之吝，谓
zhī yǒu sī
之有司。”

kǒng zǐ yuē bù zhī mìng wú yǐ wéi jūn zǐ yě
○ 孔子曰：“不知命，无以为君子也；
bù zhī lǐ wú yǐ lì yě bù zhī yán wú yǐ
不知礼，无以立也；不知言，无以
zhī rén yě
知人也。”

